Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dekretalen - Cod. Aug. perg. 40

Gregor <IX., Papst>

[S.l.], [14. Jahrh.]

Liber IIII

urn:nbn:de:bsz:31-66956

Visual Library

uniuersis monachis et clericis uestre iurisdictionis sanctius inhibe. ac etiam ne uel las uel ecclesias recipere, uel firmas. Et ecclesias presumant. Que si presumpserint eas auctoritate apostolica frena. sub ap. re. faciatis assignare presumptione ecclesiastica districtione cessare. Idem Lundon. epo.

Secundum instituta predecessorum nostrorum. sub interminatione anathematis prohibemus ne monachi uel clerici causa lucri negotientur. ne monachi uel clerici uel laici firmam habeant. nec laici ecclesias ad firmas teneant. Idem Cantuar. archiepo.

Clerici qui in sacris ordinibus sunt constituti sunt et ordo. Consilio iudicium sanguinis agitare non licet. Vnde et prohibemus ne aut per se mutilationes membrorum faciant. aut iudicia inferendas. Quod si quis tale quid fecerit honore priuetur et loco. Iubemus etiam sub interminatione anathematis. ne quis sacerdos officium habeat uicecomitis. aut prepositi secularis.

Clerici qui comam nutriunt etiam inuiti ab archidiacono suo tondeantur. uestimentis autem et calciamentis nisi que honestatem et religionem deceant. uti non liceat. Si quis autem contra hoc uenire presumpserit et commonitus emendare noluerit excommunicationi subiaceat. Idem. Lundon. epo.

Relatum est auribus nostris quod monachi ... seculariter uiuunt. et alios ... pro corrumpunt. Inde est quod auctoritate apostolica tibi indulgemus. ut eos ad obseruantiam ... regule ap. re. compellas. ut si tibi restiterint. iusta temeritatis ... exclusis fratribus ... in prescriptum monasterium inducas. ut laborem impiorum iusti edant. et ... eadem rubore confusi ad sui ordinis obseruantiam reuocentur. Eug. pp. Lucett. archiepo.

Sacerdotibus autem et clericis ... publice nemini firma laicorum fiant neue intrent eorum peccato ... res exstant. Que si postmodum fuerint presumpta. et occasione ipsius administrationis pro pecunia causa aliquis capiantur. in odium et aliis ecclesia subuenire. pro quo se ... in ecclesia subuenire. pro quo ... in ecclesia scandalum grauiter. Alex. III.

Incipit liber IIII. De sponsalibus et matrimonio.

Ad audientiam apostolatus nostri peruenit. quod cum H. Albericus papiensis ciuis filiam suam cuidam cum filio Lantacosi dare uellet uxorem. iurauit quod si ille cui desponsabatur eam uel casu aliquo infirmitate non posset. alteri filio quem de illa uxore genuerat. eandem puellam matrimonio copularet. Contractis autem a priore filio sponsalibus. quidam ad ecclesiam accedentes consanguinitatem inter eos esse iurauerunt sicut postmodum firmauerunt. ideoque prefatus H. eandem feminam dare alteri filio nititur. ut iurauit. Si quem scriptum est quod sponsam fratris frater habere non potest. discretioni tue per apostolica scripta mandamus. quatinus eum suum implere propositum. cum sacris canonibus obuiare. ratione non permittas. Sed ut penitentiam agat de illicito iuramento. diligenter admoneas. et ecclesiastica districtione compellas contra. Idem Guilon. e.

Non sunt una caro uir et mulier non cohesione copula maritali. Ideoque defuncta sponsa intacta. nullo modo a sponso hoc non impedit ante libere ducatur in uxorem. Idem Gurgo e.

Consuluit

[Gloss, top left:] Etiam quod ipse fuit obligatus mulieri per fidem prestitam quod cum alia post[ea] ... non posset, ut extra de eo qui duxit in matrimonium ... ut ff. de ... obligatio ... ut extra de sponsalibus ... fidem prestitam ... ut si fidei sollempnitatem ... de sponsalibus ... adiecta fuit ... non valet hec adiectio, ut ff. de verborum obligationibus ... de sponsalibus ... extra de eo qui duxit, l. [illegible]

[Gloss, top right:] Vel ... ambiguus ... inde ... in iudicium ... maius auctoritati ... rubus urgeri debet ... ut cum ... confirmatur ... ut ff. de ... si delegatus ... extra eodem ... de ... stipulationibus ... distinguo, aut enim est ... consilium ... ubi aut dubitatur ... sentiunt ... distingue ... quia aut valet ... in ... ut ff. de ... quicquid ... ut ff. de ...

[C]onsuluit nos tua fraternitas quid tibi faciendum sit de G. parrochiano tuo qui licet in manu tua fidem dederit quod mulierem quandam duceret in uxorem, spreta tamen religione fidei ipse secundam aliam copulare sibi presumpsit. Super quo hoc tibi consultationi tue taliter respondemus, quod licet iste reatum aliquem fidei mentiende incurrerit, ... nec in facto prime mulieris ... usque fidem de ... secunda separandus ... set de lesione fidei penitentia est iniungenda. Idem Panormitano archiepiscopo.

[Q]Illi autem qui presbytero vivente promittunt se aliquas mulieres ducturos et postea eis incognitis dimittunt eas et se ad partes alias transferunt, hec tue discretioni volumus innotescere quod ubi inter mulieres et ipsos ... consensus expressus ... quod iure ... recepta in ... sponsalia ... quoniam ... Si vero aliquis sibi ... inter ... ergo te ... ut ... debitum sibi ... recepit ... sensus ... commercio subsecuta.

Idem Eduardo ... episcopo ...

[D]e muliere que cum infra ... differentia ... consensu ... Postea ... consummatione ... excommunicationis ... suscipere donec tam diu separentur quousque legitime cognoscatur utrum eorum matrimonium deceat.

[Gloss, foot of column:] ... sponsalibus precedentibus ... de sponsalibus ... non debet ... de sponsalibus impu[beribus] ... de appellationibus ...

possit et debeat stare. Idem Cantuariensi archiepiscopo.

[E]x litteris quas super causa matrimonii ... nomine ... sollicitudo ... examine ... absentibus partibus veritatem nequiverimus plenarie indagare, necessarium ipsam ad te remittere a quo ... ad audientiam nostram noscitur appellasse. Cum venerabilibus fratribus nostris ... episcopo ... causam ... quia partes adire eorum presentiam ... inviolabiliter observare ... de hoc autem quod circa finem litterarum consuluisti quid debeat observari quando inter aliquos sponsalia ... nec intelligitur ... qualiter ... discretionem tenere ... matrimonium ... quemadmodum ... ut ... quem solent ... iure ... adulterium vel aliud crimen ... breviter ... adulterium ... et ... Idem ... episcopo ... sponsalia ... o post ... Idem ... in ... fera.

[Gloss, right column:] ... distingue ... quia aut valet ... ut ff. de ... quicquid ... ut ff. de pactis ...
xxvii. q. iii. non oportet.
...
... causa cum ... agi non potest ...
... appellans ... ut ...
... appellatum.
C. quod ...
C. de appell. ...
... q. vi. ...
... sponsalibus ...
... sponsalia ...
... de sponsalibus ...

... de appellationibus ... [illegible]

ex parte Emme mulieris nobis intima
tum est auribus nostris. quod Andreas sibi
coram sacerdote quodam et dia
cono et aliis pluribus tam clericis quam
laicis adhibitis quod eam in uxorem pr
esentem. qui eam a longo tempore postea
iugiter tenuit. et exstitit uxori fidem
conservaret. ipsa quoque eidem And
ree tamquam marito prestito promisit se illi
um pro marito habituram. et fidem
etiam tamquam proprio viro servavit.
Qui sicut in eadem domo diu coh
abitantes. sibi liberos procrearunt.
Procedente vero tempore prenomi
natus Andreas esse uxorem suam pro
tium prenominatam Emmam et filios
ex ea procreatos reliquit et ab eorum
cohabitatione recessit. Quia igitur
nemini licet uxorem suam sine cau
sa manifesta fornicationis dimit
tere. et tunc eam sibi reconciliare
debet. aut ipsa vivente continere.
nec nos sustinere debemus. ut pre
dictus Andreas istud matrimonium pro re
ligione infringat. discretioni vestre per apostolica
scripta mandamus. quatinus veritate diligentius
inquisita. si prout superius dictum
est ita esse inveneritis. eidem And
ream moneatis studiosius et inducatis
salubriter consulentes. et super inducta quam
hec prius dimisit. ad uxorem suam
redeat. et eam maritali affectione
pertractet. et reatum suum condigna
satisfactione penitentia expiare. Quod
si commonitioni vestre acquiescere
forte noluerit. vos eum et super hoc
eam omni occasione et appellatione remota excommu
nicationis vinculo innodetis. et
usque ad dignam satisfactionem pro
ceptatis ab omnibus sicut excommunicatum
evitari statuatis. Idem Pictaviensi episcopo.

Ex litteris venerabilis fratris nostri Silvanecten.
episcopi accepimus quod cum duo nobiles
viri sue diocesis. Guill. scilicet. et Mosteria
de .R. de Mauritania filios et filias
impubescentes haberent. ipsi pacis
inter eos conciliande causa inter se con
venerunt. quod filios et filias suas invicem
ad vinculum matrimonii sociarent.

et hoc tam parentes quam filii sub
iuramento se facturos promiserunt.
Interim vero si quidem Guill. filiam
predicti R. consentiente patre semel
et iterum recepit in uxorem iurament
umque ipso volente. ad alia vota
migrare. eumque sub districtio
ne anathematis compellere voluit ut
secundum quod iuraverat filiam pre
fati R. traduceret in uxorem. Ipse
ad audientiam nostram appellavit.
et alia parte nuntium suum ad
nos destinante. ipse nec venit nec
responsalem aliquem pro se transmisit.
quia igitur predicto Guill. periculosum
est contra iuramentum suum veni
re. fraternitati tue per apostolica scripta mandamus. quatinus cum com
de fueris requisitus. utramque par
tem ante tuam convoces presentiam
et rationibus hinc inde plenius au
ditis et cognitis. si tibi constiterit
quod prefatus Guill. prestito iuramento
firmaverit quod filiam memorati R. du
ceret in uxorem eum moneas et au
ctoritate nostra districte compellas ut ip
sam nisi rationabilis causa extiterit
in uxorem recipiat. et maritali aff
ectione pertractet. Si vero rationabilem
causam pretendere voluerit. eam cum
omni diligentia et studio audias
et fine canonico omni occasione et appellatione remota
decidas. Ceterum si legitime mo
nitus. in tuo vel in regno te presentiam
ferre. eum et patrem si forte ipsum
in sua malitia presumpserit. excom
municationis vinculo astringas
et in tota terra ipsorum omnia divina
preter baptisma parvulorum
et penitentias morientium prohibe
as officia celebrari. Innocentius III
Vitoniensi episcopo.

Super eo vero quod interrogasti de ea quam
quidam coniugem breviter [illegible]
quam duxit aperte coniugii [illegible]
dictam. et [illegible] fuit [illegible]
constitutam. donec statuta die [illegible]
omnium suam traduceret. dico quod
legitimo consensu interveniente et
constitutum coniux sit quo sponte [illegible]

nea congressione sese coniugem esse asserit. Si enim futurum promittebatur, si presens firmatur. Quod per quicquid cum alia postmodum factum est in contrarium, sive ingressu monasterii fuerit, plus tanto reprehensibilius est, quanto est ulterius primum. Constat enim primo quanto amplius in deo committitur tanto magis culpa augetur. His igitur cognitis, facile erit discretioni tue negotium presentium latoris debito fine terminare. Idem Exonien. epo.

Preterea hii qui in minori etate contra velle parentis et sine contradictione fidem dederunt vel matrimonium fecerunt, monendi sunt diligentius exortandi et omnibus modis inducendi ut fidem prestitam vel matrimonium factum observent et sicut prius sunt coniungant. Si autem se adinvicem admittere noluerint, ne forte deterius inde contingat, ut talem ducat quam odio habeat, in eorum quod ad instar eorum qui societatem iuramento vel interpositione fidei contrahunt et postea eandem sibi remittunt, hoc possit in patientia tollerari. Lucius .iii. Rapul. epo.

Requisivit a nobis tua fraternitas, qua censura compelli debeat mulier, que iurisiurandi religione neglecta nubere renuit, cui se nupturam interposito iuramento firmavit. Quod si sit etiam virum ei cuius sui matris thorum polluit, adulta vota cum mater fieri desideret, viro possit vivente transire. Ad que tibi breviter duximus respondendum, quod mulier que se nupturam iuravit et ubi debuerit et de iure matrimonia monenda est potiusquam cogenda, maxime cum coactiones difficiles soleant exitus habere frequenter. Illa sane cuius vir cum matrem adulterium incestum commisit, nec viro suo coniungi carnaliter, sed eo vivente cum alio minime nubere debebit. Alex. iii. archiepis. et

aliis ecclesiarum prelatis, abbatibus, episcopis et universo clero per Angliam et Normanniam etiam illustris regis Anglorum constitutis.

Non est vobis sicut arbitramur incognitum, qualiter illustris rex Anglorum, pro discordia que inter ipsum et filios suos peccatis exigentibus est oborta, uxores eorum detinet, pro quibus sibi restituendis rex Francorum et gener sui per se sollicitati nobis porrexerunt. Nos itaque attendentes iustum et honestum esse ut viri suas percipiant uxores et pro bonis eorum moribus que iustitia non discordant, volentes pro ad id acquiescere, prefatum regem Anglorum studiose sepius et attente monuimus, et dedimus in mandatis sub comminatione archiepiscopi Cant. et episcopi prioris vel loco eius prioris. N. super hoc adeo si potuerint ut duorum ac ministeres si potuerint inter eas uxores eorum infra xl. dies post visionem mandatum susceptionem restituere non postponat. Si vero causa predictum terminum uxores illius non restituerit, apostolica auctoritate precipimus ut tota provincia quia detinentur et ad quam transferuntur, quamdiu ibi fuerint donec uxores suas restituantur, ab omnibus divinis officiis preter baptisma parvulorum et penitentias morientium cessetur. Inde est quod universitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus eundem regem Anglorum ad eas restituendas sollicite monentes et exortationibus inducentes, proponentes ei quod summe expedit sibi eas restituere, quando uxores suas precepto regis et filiarum mandatum et commonitionem filii sui uxores suas infra terminum constitutum non restituerit, extunc in quacumque provinciarum ubi detinentur vel transferuntur et donec ibi fuerint nulla divina officia preter baptisma parvulorum et penitentias morientium celebrentur.

Adque etiam compelli possunt: ut .xx. q. ii. coniugia. c. vlt.
- xxvii. q. ii. ante pertinuit.
- di. xlvii. Sincere.
- xxxii. q. i. quod debetur.
- vii. q. i. sicut vir.

Si talis pro ... ut deo ... in ... clauso ... non admisso ... debita celebrare ... tamquam ... offerendo non ... vi. q. iii. ... di. ... nunquam ... suffragia benedicere ... omnes ... sine ... non ... non ... celebratur ... cum sollempnitate ... et ... quibusdam ... de con. di. i. ... cum impedit.

Si ergo ab ... contrario ... non collabunt ... concedendum est, cum penitentie ... ut de peni. di. i. ... [illegible] ... de consang. ... xxvi q. ii. ...

de spons. cum ... planto.
- xvi. q. vii. ... solidum ...
- xvii. q. iiii. minor.

xx. ... iii. q. i. c. i.

xxvii. q. ii. puelle ...
xxxi. q. ii. ...
xxvii. q. ii. quidam ...
xxvii. q. ii. ...
xxxiii. q. vii. quidam ... solutio ... de coniugio ... non ... de consanguin. ... iv. Denuel.

[illegible]

tis. ut promittatis celebrari. etc. Scitum preterea quod si quis interdictum nuptiis contrahendis uenire temptauerit. sue temeritatis et transgressionis penam debitam auctore domino reportabunt. Idem Januen. episcopo. c. tua fraternitas.

Illud quoque nichominus certa inquisitione tibi innotuit quod cum quedam uidua mulier pannos et tulerit eiusdem suo facienti teruolo habitauit. et ab eo fuit carnaliter cognita nunc ipsum asserit suum esse maritum. producit testes desponsationis non sufficientes. uerum uir eam uendicat in uxorem et ostendit publicum instrumentum. quo se sese coniuges nominant et propter ipsum ei dotem se propter nuptias assecisse comparuit. mulier uero instrumentum illud uitiosum fuisse fatetur. ut suo domino fraudaretur. et plures testes produxit. quod cum fuisset ille ab ea muliere sepe rogatus. ut eam desponsaret. et ille secum ipse nec desponsasse nec desponsaturum firmiter asserebat. uir autem nisi predicto instrumento et quibusdam testibus qui uiderant eum ad mulos deferentem mulierem ipsam sponsauit et uxorem. sed mulierem de more illarum mulierum que pannos uendunt. secum mulos ducturam esse dicebat. unde quia sine iuris ordine dubietate fama uicinie magis debet attendi. que sollicitudini tue ferret. famam loci diligenter inquirere utrum predictus fuit eam in lecto et mensa sicut suam uxorem tenuit. uel sicut concubinam habuit. et si fama loci hoc habet quod uir ipsam sicut suam uxorem tenuit cum matrimonium sit coniunctio maris et femine. individuam uite consuetudinem retinens. cogendus est mulier. ut ei de maritali affectu famulat con

iugali. et ipsum sicut scriptum in instrumento. ab eo conditum fuerit quo officium suum fideliter adimpleuit. Idem tarantie archiepiscopo.

Ueniens ad nos. P. cuius litteras in audientia nostra proposuit quod cum ipse mulierem quandam nomine. C. iurasset desponsasset et cognouisset. quedam mulier. B. nomine ipsum impetiuit uel impetiit coram te eo quod se eam iurasset ducturum in uxorem in presentia tua duobus testibus declarauit adiectum. etiam eo P. quod mater eius parata est fidem facere. quod prefatam. B. de sacro fonte leuauit. et uero etiam similiam aliam iurasset. ut desponsasset. mulierem illam de ratione habere non potest. licet autem idem uir se asserit a tua audientia appellasse. quia tamen ad tuam presentiam redire desiderat. causam ipsam experientie tue presentium auctoritate precipiendo mandamus. quatenus presentibus partibus ueritate inquisita. sibi constiterit quod prefatus uir mulierem. C. desponsasset et cognouisset. et quod prefatam B. tantum iurauit. ab impetitione eiusdem. B. iniuncta sibi penitentia de fidei uiolatione contra appellationem prestita absoluas. et cum iam dicta. C. pacifice manere permittas. aut si coram te legitime probatum fuerit quod mater eiusdem uiri prefatam. B. de sacro fonte suscepit. et sibi super petitium silentium imponas. quod si manifestum et notorium esset. ipsum eam in uxorem duxisse a beui consortio. sua esset debere separari. Idem episcopo Sancte agathe. c. de muliere.

Preterea de muliere que a uiro appetitur. cuius consanguineus cum ea se deliquisse proponitur. si hoc publice confitendo reuelet. pro metu et potentia mulieris. prudentie tue duximus respondendum. ut matrimo

nuum ipsum fieri nisi iuramentum
intervenisset, districte prohibeas ne
deterius inde contingat. Idem.
Pentavien. et canonicis Xanctonensibus.

Veniens ad apostolice sedis clementiam
Marinota latrix presentium sup-
plicis insinuatione monstravit
quod dum esset in adolescentia consti-
tuta, quendam adolescentem ad-
amavit in tantum quod utrique inter
se de matrimonio contrahendo,
sublato presentium testimonio
prestiterunt iuramentum. Quod parentes ip-
sius mulieris ignorantes, eam in-
vitam et reclamantem alii in uxo-
rem tradiderunt, quem ita exor-
ruit quod se ab eo nullo modo cogn-
osci permisit. Cumque publice predi-
ceretur quod a priore viro cognita es-
set atque vitiata, episcopus Xanctonensis qui tunc
erat eos ante presentiam suam fe-
cit venire, et cognito atque probato quod pro-
xima inter eos erat linea consang-
uinitatis, quod insimul nec possunt
nec debent de iure coniungi, ipsos ab
invicem separavit. Ceterum cum e-
a causa ipsa tractaretur et viro cui
tradita fuit a parentibus consentire
nollet, ipse aliam uxorem tradu-
xit, et ista quendam alium Tholomeo
nomine publice in conspectu ec-
clesie nupsit. Sane cum de illo filium
genuisset, pater ipsius Tholomei
querens occasionem divortii facien-
di, ei opponit quod filium suum non
potuit nec debuit de iure in virum
habere, eo quod ab alio viro qui nunc
defunctus est prius desponsata fu-
isset. Quia vero assertioni eius sicut
non debuimus sic adhibuimus,
nec potuimus sub silentio preterire, eam ad vos
duximus remittendam. F. v. pa.
s. m. p. quatinus si rei veritate ple-
nius comperta inveneritis quod pre-
dicta mulier a predicto viro iudi-
cio ecclesie fuit separata, et ab eodem
Tholomeo sine contradictione ec-
clesie in uxorem traducta, et ille eam
a parentibus in vita recipiens eo

filiata est de presenti vita deces-
sit, predictum Tholomeum mo-
nitis et districtione compellatis
ut prefatam et cetera post penitentiam competentem
recipiat et sicut uxorem suam
diligere studeat et maritali affe-
ctu tractare. Alioquin eum et super-
inductam et patrem et ipsius si
huic rei restiterint excommunicati-
one innodetis et usque ad dignam
satisfactionem sententiam ipsam
faciatis inviolabiliter observari.

Eugenius III. presbytero Esculapio.
Iuvenis ille qui puellam duxit
nondum septennem, quamvis etas
repugnaret, ex humana tamen fragi-
litate forsitan temptavit quod
complere non potuit. Quia igitur in his
que dubia sunt quod certius estima-
mus tenere debemus, tum propter hone-
statem ecclesie, quia coniux ipsius
fuisse dicitur, tum propter dubietatem
predictam mandamus tibi ut con-
sobrinam ipsius puelle quam post-
modum duxit ab eo dividas.

Alexander III. Papiensi episcopo.
Cum locum non habeat consensus ubi
metus vel coactio intercedit, necesse
est ut ubi assensus cuiusquam requi-
ritur, coactionis materia repellatur.
Matrimonium autem solo consensu
contrahitur, et ubi de ipso queritur, plena
debet securitate gaudere ille cuius
est animus indagandus, ne per tim-
orem dicat sibi placere quod odit,
et sequatur exitus qui de invitis
solet nuptiis provenire. Quocirca
f. t. pa. s. p. m. quatinus puellam de cuius
matrimonio dubitatur inter suos
clericos et consanguineos suos, quod sub
tuo fuit examine ventilata, in
domo in qua eam nullius possis metum ita
quod nec eam timere oporteat, faci-
as eam in deposito teneri, donec prescrip-
ta causa fuerit fine canonico termi-
nata. Illius sententia sine contr-
adictione cuiuslibet appellationis cessante
executioni mandata. Veritatis. In-
Cum in apostolica sede causa inter vir in m[...]

[Marginal glosses, left margin:]

[illegible] et cetera
[illegible]
S. di. l. [illegible] ar.
S. xxvii. q. ii. [illegible] quo
[illegible] ar.

[illegible] ita matrimonium [illegible]

S. xxx. q. iiii. nullum propter genus
de consanguineum.
S. xxxv. q. vii. hec salu-

[illegible] non debuit [illegible]
[illegible]

[illegible] decepta [illegible]

vr

[Marginal glosses, right margin:]

Convenit quoniam [illegible] matrimonio nullum fuit
[illegible] ut. et. [illegible] apponit [illegible]
manifestum est impedimentum non subesse
[illegible].

Sed certe pro hoc solum non est mulier separanda
quia iudicium ecclesie non expectavit.
J. de sen. ex. c. ut. [illegible]
S. xxxv. q. vi. [illegible] ex.
J. e. ti. c.

Septennem tamen proxima. b.
Doli tamen capacem. alias enim non nullam ge-
neraret impedimentum. ut. J. e. ti. [illegible] xxx
ii. q. ii. sufficit.
C. Alioquin. J. de [illegible]

Prima facie.
S. xxxv. q. iii. ex tunc ordinaria
et [illegible] quam [illegible]
ordinationem. [illegible] que [illegible] ordi-
naria. [illegible] effectu [illegible]
Arg. quod in dubiis certius est tenendum. de spon-
di. vii. quia [illegible] et. c. ad audientiam.
Contra regulam [illegible] ad impe-
diendum matrimonium cum consobrina [illegible]
fere non [illegible] ex. iii. [illegible]
[illegible] consensus [illegible]
[illegible]
[illegible]
S. xxxi. q. ii. c. i. ii. iii.

Qui coguntur in matrimonio contrahendo. [illegible]
voluntatis [illegible] ut. xv. q. i. [illegible]
[illegible] metus [illegible]
S. xxxii. q. ii. [illegible]
Ille qui dicitur consensisse.
Indagandum. [illegible] de hoc dubita-
tur. ut. S. quia mentis causa. c. i.
S. xxxii. q. ii. [illegible]
S. xxxi. q. ii. [illegible]
J. e. Requisivit.
S. xx. q. iii. [illegible]

Sed ad dominum vel eius parentes [illegible]
curatur locum assignare. [illegible] q. viii.
[illegible] xxxiii. q. ii. [illegible]
[illegible]

Sed nonne [illegible] petiit [illegible] debuit re-
stitui. R. nequaquam quia suspectus erat
[illegible] quia [illegible]
[illegible] non [illegible] ut [illegible] ex-
ceptio [illegible] probari [illegible]
[illegible] debent [illegible]
[illegible] ad [illegible] l. iii. [illegible]

ti presidemus magisterium tenere
ac totius ecclesiastice discipline di
gnum est et consonum rationi. Ut quo
tiens circa negotia ecclesiastica aliquo
dubietatis emergit, ad ipsius de
liberationis arbitrium recurratur.
Intelleximus siquidem quod cum W.
Willelmum deberet uxorem eius
coram te matrimonium quod tractaret
produceret testibus et attestationibus
eorum diligenti examinatione
discussis ante publicationem idem
Willelmus reuisus a propria publice in
ter se uxorem suam proposuit sent
entiam diuortii iudicio ecclesie pro
mulgatam. Et sic suggesta omnibus
falsitate quandam aliam mulierem
facti nescientiam sibi copulare pre
sumpsit. Postmodum uero suppo
sita matrimonii questione litteris a
sede apostolica impetratis, delegati iu
dices sententiam diuortii protulerunt.
Unde quia Willelmum et mulierem quam
sup induxit pendente lite prioris
uxoris minime assensisse tuam
fraternitatem consulendos utrum ta
les sint ad matrimonium admit
tendi. Nos autem presentium tue so
licitudini. quod imposita ei peni
tentia competenti et ipsius peni
tentie tempus carnali commercio
interdicto, postmodum matrimoniali
copula poterunt remanere. Unde
Benedictus papa Gradensi patriar
che. De desponsatione impuberum.

Lex diuine dispositionis apicem
cathedram totius posuit orbis ter
rarum magisterium. Ut quicquid
ubique locorum dubitatur, ab e
a ratio eius requiratur. Asseruit
autem nobis uir litteris eiusdem
cathedre assessorem ac perinde
est quidam uir nomine Iohannes
a coniugio filie sue superstes
cuius soror defunctam quandam
iuuenem Stephano nomine uerbis
simplicibus fuerat desponsata, et an
tequam ad nuptias peruenerit, in
morte preuenta. Utrum ... eiune

quem iuuene possit matrimo
nium celebrare superstes sue
necne. Nam testatus est huius re
i rationem apud nos benigne ambi
guam quam tuo docente reddes
his tibi certissimam. Protopla
stus ille radix et origo humani, ui
dens extractam sibi costam in mu
lierem formatam, prophetico spi
ritu inter alia protulit dicens: Propter
hoc relinquet homo patrem et ma
trem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una. Quibus uerbis
innotuit, non aliter uirum et uxorem
posse fieri unam carnem, nisi in
carnali copula sibi coherent. Quam
ergo nequaquam uir eius extiterit
nec mulier federe nuptiali, quo
pacto promissa sponsionis uerba
possunt una caro fieri? Ulla tenus
ualemus intueri. Propinquitas
enim sanguinis uerbis dicitur,
non uerbis efficitur; si neque osculum
parit propinquitatem, quia nulla
facit sanguinis commixtionem.
Quia uero ita prefatus secreuit res
Iohannis filius, ut uelit filia
suam illi nuptiis copulare, cui
primam iam decreuit desponsare,
censuit apostolici magisterium man
damus, hoc absque ullius criminis
uitio posse fieri, si utriusque partis
sederit uoluntati. Nam cum prohi
beatur quod prohibendum nunquam
sancta scriptura declarat, si neque
mundane leges enumerant pro
hibitiones que inter se nuptias celebrant,
credebamus non aliquid dicimus.
Ne ergo ab his legis que negamus
nulla ratione docemus. Honorius
Eusebio episcopo.

Tua fraternitas requisiuit an si fi
lius ueneranda coniugio adulto quem
pater eius ducere uult, si sine
uoluntate adulti filii facere possit.
Quod dicimus si aliquo modo dis
senserit filius fieri non posse. Post adul
tum coniugio non adulto uol
untas eius non dum discernit, po
test cuiuis minore tradere potest.

Secundum pascha/s ... non ... minore ... quod ... ad ... ad ... legis ... causa ... ut e. quam ... in ... ... siue ... ...
... quid si ... non possit ... legibus diffinitas ... peruenerit ... alias ... ...

et postquam filius peruenerit ad
perfectam etatem, omnino fuerit et
adimplere debebit. Hec omnibus ortho
doxe fidei sinceriter tenenda
mandamus. Gregorius papa.
Nam fecture cum puberem esse qui
gesticulatione sui corporis talis est
ut iam operari possit, licet ad me
tas legibus diffinitas non peruenerit.
Nicolaus papa.
Ubi non est consensus utriusque non est coniugium. Duximus ergo
decreta auctoritate distinctius in
hibendum ne deinceps aliqui quorum
utrumque vel alter ad etatem legibus
et canonibus determinatam non peruen
erit coniungantur, nisi forte ali
qua urgentissima necessitate
interueniente, ut pote pro bono pacis
coniunctio talis toleretur. Alexander III
Herefordensi episcopo.
Litteras tue fraternitatis recepimus
ex quorum tenore perpendimus quod
quidam parrochianus tuus A. no
mine cum esset perfecte etatis quan
dam puellam in cunabulis despon
sauit, procedente vero tempore ipsam
A. matrem puelle cognouit et eam
in uxorem accepit. Unde quia dub
itas an huius matrimonium stare deb
eat, a nobis exinde consilium postulasti
super quo fraternitati tue taliter du
ximus respondendum quod si prefatus vir matrem
prefate puelle antequam puella
ipsa .vii. annum complevisset in uxo
rem accepit matrimonium ipsum
non dissoluatur. Si autem virum prefa
tam mulierem sicut uxorem tibi con
stiterit retinere permittas, cum huius desponsat
iones nulle sint quemadmodum sibi.
Unde si postquam prefata septimum
annum compleuit predictus vir ma
trem eius in uxorem accepit cum
sponsalia et tunc placere ostendere
rint, inter eos sententiam diuorti
i sine difficultate promulgare, nec ipsum
filiam seu matrem in uxorem habe
re permittas. Idem Eboracensi archiepiscopo.
Accessit ad presentiam nostram nobilis
vir Guillelmus filius Guilli. cum li
teris tuis ex quarum tenore per
pendimus quod cum filiam cuius
dam nobilis cum dum illa esset
minoris etatis desponsasset et post
modum ipsa assensum in hac par
te non prebente antequam ad nubi
les annos peruenisset, celebratum
est inter eos diuortium, procedente
vero tempore defuncto patre pu
elle, matrem eius Guillelmus si
bi matrimonio copulauit. Quod qui
dem factum sustinere cum nolles
eum sollicite monuisti ut ipsam
dimitteret. Et quia monitis tuis in
hac parte noluit acquiescere ipsum
excommunicationis vinculo in
nodasti. Tandem accepta cautione
ab eo quod mandatum ad nostram presentiam et
super his statutum nostrum firmiter ob
seruaret, de mandato nostro eum abso
lutum denuntiasti et cum litteris
tuis ad presentiam nostram misisti.
Verum prefatus Guillelmus in nostra pre
sentia constitutus sua nobis assertione
proposuit quod puellam ipsam dum es
set infra .vii. annum desponsauit, po
stea antequam ad nubiles annos
peruenisset noluit aliquatenus con
sentire ut prefatum Guillelmum
virum acciperet et ita cum patre
suo in eius potestate remansit.
Et cum prefato Guillelmo ad presentiam
tuam accessit et cum ab ore puelle
audisses et per eam cognouisses et per
patrem eius quod memoratum Gui
llelmum in virum nollet, statim vi
rum in plena synodo ab huiusmodi
desponsatione publice abso
lutum denuntiasti. Sicut vero elapsis pl
uribus annis post mortuo patre
puelle, karissimus in Christo filius noster R. An
glorum rex matrem supradicte
memorato Guill. tradidit in uxorem quam idem Guil. ut discord
ia orta inter consanguineos suos
et consanguineos mulieris sopire
tur, accepit et sollempniter despon
sauit et in facie ecclesie duxit,
et per ea liberos procreauit et puella fuit
... exspectare tenentur ... ... ut e. Dilectus.

Sed ubi verbum est ambiguum et ideo ... di
tinguit.
s. xxx. q. ii. c. ...

s. xxvi. q. iii. ... suad.

Sed quod ipse solus debet ... diuinum di
ffinire.
s. xxvii. q. ii. ...
et i. e. ti. Dilectus. c. i. et.
Et sponsalia non debuit ... ... ho
... allegabatur. ... c. ult. ...
... aliqua ... sponsalia ... legitima
... peteretur diuortium. ... non
deberent. ut e. ti. Dilectus ... puella.

s. r. prox. ... ue.
s. Dilectus. aliquantos.

Hiscripsi ... tum quia sunt contracti ... fuit ... birie ... iiii. ... c. i. Iustine. tum quia ... uiri ... tum quia ... ut est ... quod ... credatur ... ergo ... pletur ... audiatur. vt. xxxii. i. q. ii. q. autem xxviii. q. i. c. ii.

alteri uiro copulata. vnde licet con
tineatur in litteris ipsis q. puella
erat etatis minoris qn huiusmodi
desponsatio fca fuit. tu infert uni
esse minoris etatis. prime etati. ap
te minno. an... vii. annos. q doq;
f. t. pa. s. p. m. qua. rei ueritate dili
genter inquisita 7 cognita. sti
bi constiterit q. pfata n esse septenis
qn premoriato. G. u. desponsata
fuit 7 postea ineum n consensisset
et q. idem. G. u. ab in desponsatione
parte fuit absolutus in in inter
eundem. G. v. 7 matrem puelle ce
lebratum p ip ias in uiolabilit
obseruari. 7 eorum de ple seruitie
ee legitimas. quia sicut discretio
tua non ignorat. desponsatione
7 matrimonia. Ante. vii. annum
fieri n possunt. pt tum si consensu
postea firmauerint. Sane si p fat
a puella ante sponsatione. vii. a
num. cpleuit. licet predictus u
a desponsatione ipsius puelle ip
so iure fuit absolutus. cum ei i
cum consentire nolebat. in hoc tu
tu uidetur uerum. ut matrem ei
habeat. cuius filia sibi fuit despo
sata. verum si tibi uisum fuit ut
cum matre puelle remaneat. ne di
scordia in futurum; consanguineo
rum excita. iunc autem sopita
denuo suscitetur. tolerare dissimulare
poteris. et equanimiter tollerare
filii autem quos ex ea susceperit
sicut tolerante eccla uxore du
xit. ac successione patrie ut ma
trie hereditatis. prohibi possunt.
Vnde. ysidorus.

Puberes a pube uocati .i. a pudenda
corporis nuncupati. quia hec loca
primo lanuginem ducunt. qui
dam tn ex annis pubertatem existi
mant. i. eum puberem esse qui xiiii.
annos expleuerit. quamuis tar
dissime pubescat. Certum autem
est eum puberem esse. qui ex habitu
corporis pubertatem ostendit 7 gnare
possit. puerpere sunt que annis i
pueritie parturit. Alex. iii.
Nouim. Eincen. epo.

Continebatur in litteris tuis q. cum
quedam puella. i. nubiles an
nos cuidam uiro in uxorem tra
dita fuit. 7 ab ipso traducta. suis
parentibus asserentibus eam legi
time etatis existere. hec a nubi
les annos peruenerit. ali nubi
di licentiam postulauit. asse
rens eundem uirum nullatenus
consensisse. predictus uo uir ecc. pro
nit q. licet eadem puella n dum
forte annum. xii. attigisset cum
ei tradita fuisset in uxorem. usq a
deo tn etati fuit proxima q. ipam
carnali commixtione cognouit. un
de e q. cum ipa eidem uiro dicat
se incognitam. 7 tu nos consulu
isti utrum alii possit nubere talit.
Respondemus. q. cum in decretis statuitur.
expressum q. fuiur dicente q. uxor
em suam cognouit. 7 mulier ne
gauerit. uiro standum e ut ait
vnde prefato uiro qui se dicit pre
fatam mulierem cognouisse. sio
est ea dimittenda. si id iuramento
firmauit. 7 si fuit proxima puber
tati circa. xii. annum 7 cum suo con
sensu 7 uoluntate parentum de
sponsata 7 traducta fuit 7 cogni
ta. ab eodem uiro separari non debet. p
fatam cum parentes eius ipsam fui
sse legitime etatis pfitentur. Si
uero puella .i. nubiles annos et
etate proxima 7 alicui desponsata
fuit 7 traducta atq. ducta. n licet ali
cui consanguinitate illius cui desponsata fu
erit ei ducere uxorem. nec fas e eo sponso
consanguinitate sibi desponsate aliquam
sibi copulare. Steph. tornacensis epo.

De illis autem. qui. i. annos aptos
matrimonio contrahendo sponsalia celebrat
siue uerbis siue aliter. ante quam
ad annos aptos matrimonio con
trahendo peruenerint reclamet
7 postulet separari. n est audien
di. Si uo alteruter istorum ad an
nos aptos matrimonio contrahendo pue

Sine matrimoniali non posse aliquos consentire in etate [illegible]. ar. xx. q. i. firma. et i. [illegible] male. e. q. eadem.
Patitur quod infra puberes annos contrahere intendunt. [illegible] accepio te in meum. accepio te in meam. [illegible] non contrahunt quia non possunt. sponsalia non contrahunt quod nolunt. ar. ff. de sponsalibus. [illegible] ad legitimam etatem peruenerint. [illegible] confirmatur. ar. i. e. de illis. [illegible] dici quod sponsalia contrahuntur [illegible] potestate. hoc contrahere eum non intendunt.

nerunt reclamare, et postulant separari, non sunt audiendi. Si uero alteruter istorum ad annos aptos matrimonio contrahendo peruenerit, et constante annos altero existente cum eo sponsalia contrahuntur, si is qui minoris etatis est cum ad annos illos peruenerit reclamauit, nec maritum noluit consentire, iudicio ecclesie poterunt ab inuicem separari. Utrum autem mulier, que postquam annos nubiles attingit ei qui nondum ad annos aptos matrimonio contrahendo uenerat nupsit, ab eo si querat dissidium debeat separari, consultationi tue taliter respondemus: quia cum in eum semel consensit, amplius dissentire non poterit aliquatenus ut diuertat, nisi forte ipse cum nupsit ad annos postquam aptos matrimonio contrahendo peruenerit, in eam suum omnino negauit prestare consensum.

Idem eidem.

A nobis tua discretio requisiuit utrum ambigui infra nubiles annos minime nomine coniugii tradi, et ex quo alter ante quam ad annos minus aptos peruenerit uel animo tali discedere ad propriam consuetudinem [illegible] quod pro eo quod nubiles annos coniugalem consensum [illegible] patrum sibi [illegible] usque ad legitimam etatem expectare tenentur, et tunc aut confirment matrimonium, et tunc aut confirment matrimonium aut simul esse noluerint separentur, nisi forte carnis commixtio antecesserit, cum infirmum illa tempus ante pubertatis soleat pubertatis. Si uero alter eorum ad annos etc. ut supra proximo c.

Idem.

Si puella infra xii. annum aliquem desponsata fuerit, uel sponsus aliquam infra xiiii. annum desponsauit, antequam ad annos peruenerint matrimonio aptos, a pactione nuptiali recedere et ad aliud matrimonium conuolare non possunt. Sed cum puella ad nubiles annos et sponsus ad annos aptos matrimonio peruenerint, tunc de pactione illa complenda uel retinenda sunt audiendi, et ad implendum matrimonium ab hiis qui matrimonium inierant compellendi. Sponsam autem sui filii uel etatis proximi est nullus consanguineus eiusdem sponsi potest eam sibi matrimonio copulare.

Idem Ianuensi episcopo. p. s. c. Tua fraternitas.

De illis autem qui in minori etate desponsantur et traducuntur et coniunguntur, et processu temporis diuortium postulant, minorem allegantes etatem, aut uni sibi apparentibus feminam, hec inquisitioni tue taliter presentibus litteris respondemus, quod si ita fuerint etati proximi quod potuerint copula carnali coniungi, minoris etatis intuitu non debent ab inuicem separari, si unum malum uisus fuerit consensisse, cum etatem uideatur suppleuisse malitia. Sed cuiuscumque etatis fuerint, si possint per illatam uiolentiam copulare, nisi post uiolentiam consensus accesserit.

Urbanus iii. Cenomanensi episcopo.

Attestationes que super causa matrimonii que uertitur inter H. iuuenem et G. mulierem uertitur, a uobis fraternitate transmissas accepimus, et ipsis diligenter inspectis et plenius intellectis, manifeste nobis innotuit quod predictus iuuenis nondum xii. annum attingit cum prefatam accepit uxorem, et licet nisus fuerit, sicut usque confessus est, ipsam corrumpere, mulier tamen dicit ueritate se integram esse. Uerum antequam ad annum xiiii. peruenisset, et attestationibus ipsum a memorata muliere intelleximus recessisse, que eadem mulier instanter nunc repetit, et uiro sibi uindicare contendit. Sed cum uir xvii. annos iam habeat, ipsam recipere contradicit. Unde quia donec nos super ipsa causa consuleres, non duxisti impletione sententie procedendum, hoc a nobis tua

s. xx. q. i. illud.
s. di. xxviii. de his.
Hoc promissio [illegible] ar. ff. de [illegible] stipulatione.
[illegible] ar. ff. de [illegible]
[illegible] ubi fieri possit [illegible] s. c. litteris [illegible]

Si uellet [illegible] s. c. puberes.
s. xxx. q. i. ubi.
s. xxvii. q. ii. sicut desponsata.
carnali concupiscentia mala [illegible] potentia [illegible] etatis [illegible] supplet. i. prudentia.

s. di. lxxvii. sicut decet.
c. [illegible]
s. xx. q. ui. c. i. et ii.
s. xxvii. q. [illegible]
c. [illegible]

s. i. q. i. constat.
[illegible]

Infra [illegible] ante [illegible] ad annos aptos [illegible]

Si quid suffecit ubi publicatio non preiudicat alii ... ubi non ... eorum publicationi non statuitur. ar. e. t. matrimonium ... falsum ... non credatur ... publice. ar. ... de consangui. ... affinitate. e. ...

Si hec omnia turpia esset si de formatio omni intelligatur ... in tenetur simpliciter sponsalia. ut ... de condic. appo. c. ... ubi ... secum ... constringitur ... ar. ... de sponsal. de illis. ... de legittimo ... intellectum fuit ... forma probationem ... confirmatur ... potius enim est ... quam ... dictio ... ut sit similis. ff. de ... minu.

Cum credatur eis quia esse se confitebantur. ar. ff. ... ar. l. ... l. cum de ... et non esse credendum ... stendum presumptionis illi ... c. ... t. proxima. ...

Quod probare tenetur quia ... de ... uoluntate ... presumitur esse ... probetur. ... ut. ... de ... c. proximo.

... c. ... exprimuntur ... ut ... quandoque ... pubertatem ... conuenientem confirmari. ... pub. detinentur.

ff. de ... de ... esse.

ff. ... adeunt. p.

... c. ... sponsalia.

... c. ... l. illud. ...

Hec ... non sufficeret ad plenam p... uoluntas ... non recessisset. ar. ... de ... uidua.

super consultatione habeas ipsum quod simul uiuere presidentes testes probare nequiuerit quod post .xiiii. annum sue etatis uel circa finem .xiiii. profuerit uiuentes consensisse in eam ab ipso uiro anuto recepto. quod postquam ad legittimam etatem peruenit. ipsa hoc non consensit uxorem ab impetitione mulieris eum potes. et debes absoluere. et ad alia uota utrique dare licentiam transeundi. Idem pisano. archiepiscopo.

Ex litteris tue fraternitatis accepimus quod cum puella quedam .a. nomine. iam ad annum .xii. peruenisset. uinata fuit. et desponsata. cuidam puero. qui erat mansionario. uel ... in medio tempore procedente. de uoluntate matris et fratrum potius quam de sua fieri asserit. ad domum patris pueri predicti ducta. ubi nolens inuita sicut ab ore ipsius se audisse proponis. et tam persuasionibus quam minis parentum impulsa. moram per mensem et amplius habuit. tamen inde recessit et ad domum propriam ... congressa. commonita uero a matre sua. et ante postmodum sicut asserentia eum redire penitus contradicit asserens quod numquam uoluit. nec uult eum maritum habere. et nubendi alii postulat facultatem. Unde quia quid super hoc agendum sit a nobis tua fraternitas requisiuit. cum iam dictus puer sicut tue littere continebant non dum ad .xiiii. annum etatis sue peruenerit. nec unquam ad eandem puellam carnaliter accesserit hac distinctione presentibus litteris respondemus. quod si memorata puella peteret hoc studiose commonita. ut donec compleat idem puer .xiiii. annum sue etatis expectet. ad commonitionem tuam non duxerit expectandum. et sententia dum ei que proposita sunt. ac recipiendi alium uirum in maritum auctoritate nostra. dare per libertatem.

Idem. ueron. Idem. tripolitan. De clandestina desponsatione.

Cum ... aquas ... i. filium tuum ... ad filiam alius nuptum tradere. cum manifeste eum pluribus sortitus.

Eccon. agathensi.

Si quis clam desponsauit aliquam et mulier uel uir negat desponsationem. uiso non inducitur. probo.

Alex. iii. beluacen. episcopo.

Quod nobis ex parte tua significatum est utrum de clandestinis matrimoniis dispensare deberemus non dubium quin dispensatio superhis sit adhibenda. Si enim matrimonia ita occulte contrahuntur. quod exinde legittimi testes non appareant. hii qui ea contraxerunt ab ecclesia non sunt aliquatenus compellendi. Uerumtamen ea que sic contrahuntur si persone contrahentium uoluerint publicare. nisi rationabilis et legitima causa impediat. ab ecclesia sunt recipienda et comprobanda. tamquam a principio in conspectu ecclesie contracta. Si qui uero de clandestino matrimonio. per eos ab ecclesia comprobato et facto habito grauati fuerint eos legittimos iudicet et filios et heredes. Eug. De fide pactionis et consensu. De sponsatione duorum.

Duobus modis dicitur fides pactionis. et consensus. Uerbi gratia si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis non debet aliam ducere. si aliam duxerit. penitentiam debet agere de fide irrita. maneat tamen cum illa quam duxit. Non enim rescindi debet sacramentum. Si uero fecerit fidem consensus. non licet alia ducere. Si autem duxerit dimittet ipsam. et adherebit uxori priori. Est autem fides pactionis quando aliquis promittit alicui fidem quod eam ducet. si ipsi sit certum secundum hoc uel etiam pre consensu. fides autem consensus est. quando etiam si non stringitur manum. corde tamen et ore consentit ducere. et mutuo se concedunt. unus alii in mutuo se suscipit.

[illegible] quod contrahentes ... [illegible] ... desponsalibus ... [illegible]

[illegible] ... consuetudinem ... [illegible] ... copulam carnalem ... [illegible]

¶ Sponsalia de presenti. C. xxvii. q. ii. [illegible] C. xxviii. q. ii. [illegible]

Alexander III. Erbwardo. X. xviii.
Accepisti illam tibi in uxorem quam
alter sibi desponsatam habuerat.
Dimitte illam quia nunquam
potest tibi fieri legitima. et quadra-
ginta dies in pane et aqua. que ca-
rina vocantur. cum vii. sequentibus
annis peniteas. Alex. III. Saler-
nitano archiepiscopo.
Licet preter solitum et amplius so-
lito multiplicibus et magnis nego-
tiis prepediti. ita quod non sit nobis facile
aliquorum consultationibus respondere.
illa tamen spirituali gratia quam ad dilectam
personam tuam habemus et fratres nostra
cogimur karitate quod sententia de
dictis super quibus consuluit nos dilec-
tio tua tibi quantumcumque aliis
simus intenti. presentibus litteris a-
perire. Consuluisti nos siquidem
utrum sint futurum virum et mulierem
presente vel per verba de futuro le-
gitimus consensus intervenerit de pre-
senti copula carnali non secuta. liceat
mulieri alii nubere. et si nupse-
rit alii. et carnalis fuit copula sub-
secuta. an ab ipso debeat separari. Sed
hoc autem inquisitioni taliter
respondemus quod si legitimus consensus
sub ea sollempnitate que fieri so-
let presente videlicet sacerdote a-
ut notario sicut etiam in quibusdam
locis adhuc observatur. coram
idoneis testibus intervenerit de pre-
senti ita quidem quod unus alterum
in suum mutuo consensu verbis consuetis
expresse recipiat utroque dicente.
Ego accipio te in meum. et ego ac-
cipio te in meam. sive sit iuramen-
tum sive non. non licet mulieri alii
nubere. et si nupserit. etiam si carna-
lis copula sit subsecuta. ab ea se-
parari debet. et ut ad primum redeat
ecclesiastica districtione compelli.
quamvis quidam aliter sentiant
et aliter etiam a quibusdam
predecessoribus nostris sit aliquando
iudicatum. Cum vero post consen-
sum legitimum de presenti. licet
tum est alteri. altero etiam repu-
gnante eligere monasterium. Sicut
quidam etiam sancti de nuptiis
vocati fuerunt. dum modo inter
eos carnalis commixtio non intervenerit.
et alteri remanenti si commonitus
continentiam servare noluit. licitum
est ut ad secunda vota possit tran-
sire. quia cum non fuissent una ca-
ro simul effecti. satis potest unus
converti ad deum. et alter in seculo
remanere. Idem Eborardo Paduano
episcopo.
Sollicitudini sedis apostolice meruisti.
Ut si qua dubia vel difficilia ad
nostram audientiam perferantur.
et debemus absolvere. et in lucem
revocare. Sane siquidem vir et mulier
consuluit dilectio tua. quid videlicet
tenendum sit. et statuendum
de muliere que cum sit uni viro
desponsata. et ab alio postea despon-
satur. et cognoscatur. sollicitudi-
ni tue presentibus litteris respondemus
quod licet quarundam ecclesiarum con-
suetudo habeat ut cum viro secun-
do debeat remanere. consuetudini tamen
non videtur. ubi sponsus et mulier ad
etatem coniugio aptam devene-
runt. et ita mulier desponsata fu-
erit. quod vir mulierem in suam et
mulier virum in suum receperit.
licet postea ab alio desponsetur
et cognoscatur. debet primo resti-
tui. Idem archiepiscopo Senonensis. pa-
ce. Sicut Roma.
Porro si qui vir et mulier pari con-
sensu contraxerunt matrimonium et
vir ea incognita aliam duxerit
in uxorem. et eam cognovit. cog-
endus est eam dimittere. et ad primam
redire. quia quamvis exinde sit
diversa sententia. quorundam tamen
eidem consuetudo ecclesie. tutius tamen
videtur. ut primam habere debeat
quam secundam cum a prima et
sine iudicio ecclesie separari non debeat.
postquam cum ea pari voto et con-
sensu matrimonium contraxit. Sane

¶ Sponsalia de presenti.

C. vii. q. i. presentium. C. xxvii. q. ii. [illegible] C. xxviii. q. ii. [illegible]

C. xxvii. q. ii. de coniugatis.

[illegible] de sponsalibus [illegible] C. xxvii. q. ii. de coniugatis [illegible]

[illegible gloss] ... intelligitur. ut. dictum. ē. e. vlt.

quamquam mulierem desponsate. et a uiro non fuerint cognite. liceat ad religionem transire. aliam tamen non possunt ducere uxorem. Idem pars. c. Significasti.

Super eo vero quod ex tuis litteris intelleximus, virum quendam et mulierem de mandato domini utriusque sese invicem recepisse nullo sacerdote presente. nec adhibita sollempnitate quam solet anglicana ecclesia adhibere. et alium predictam mulierem ante carnalem commixtionem sollempniter duxisse et cognovisse. tue prudentie taliter duximus respondendum. quod si primus uir et mulier per consensum de presenti sese receperint dicente uno alteri. Ego te recipio in meum. et ego te recipio in meam. etiam si non intercessit illa sollempnitas. nec uir mulierem carnaliter cognovit. mulier ipsa primo debet restitui. cum nec potuerit nec debuerit post talem consensum alii nubere. Si vero consensus talis inter eos non intercessit sed sub his verbis que diximus. nec carnalis copula et assensu de futuro precedente secundo uiro. quem postea traduxit atque cognovit. debet mulier ipsa relinqui et ab impetitione prioris absolui. iniuncta primo uiro penitentia de lesione fidei vel violatione iuramenti. si de dedit eam de fide vel prestitit sacramentum. appellatione aliqua non obstante. Si qua super hoc cum alterutra partium fuerit interposita. nisi appellatum fuerit ab ipso cum causa erat apud eos commissa. de iure non est deferendum. Idem Januensi episcopo.

Tua fraternitas nos consuluit. quid debeas agere de his qui desponsant aliquas mulieres et post sui temporis antequam eas ducant vel cognoscant. accipiunt alias uxores. Super quo utique consultationi tue taliter respondemus. quod si uir et mulier sese receperint expresso consensu mutuo de presenti. ut unus alterum superstite potentia ab alio uota transire. et si possit ad monasterium transmigrare. Verum si inter ipsos non accessit consensus mutuus de presenti. sed promissio de futuro. videlicet quod uterque diceret alteri. Ego te recipiam in meam. et ego te in meum. si aliquis mulierem illam desponsavit et traduxerit. etiam si iuramentum interuenerit. sicut diximus de futuro. huiusmodi desponsationis in initium non potest separari matrimonium. sed est de violatione fidei penitentia iniungenda. De aliis vero quorum te super desponsatione facta per consensum mutuum de presenti controversiam mouent. et post appellationem quam ante sententiam vel cognitionem cause ad sedem apostolicam interponunt. appellatione pendente accipiunt alias uxores. Hoc credimus agendum. ut si tam modo in talibus si dixerint appellandum. et sine certa p. c. debent in se dicere certius. ne ante decessionem cause aliud contrahant matrimonium. et si contra indicium ecclesie p. c. factum venire presumpserint matrimonium tam presumptuose contractum postea irritare. Ex con. Affricano.

De conditionibus appositis in desponsatione vel aliis contractibus

Quamquam sub conditione si non ... aliquam desponsavit. et postea relinquere voluit dicens quod conditio frangitur. desponsatio irrefragabiliter teneatur.

Gregorius. ... episcopo Spoletano.

Cum sit apud nos ... dicitur iniuste se excommunicatum quis (?) queritur subtili indagatione cognoscere. et ita cognita veritate disponere. ut nec discipline uigor frangi valeat nec dissolui. Ex. Suo. presbyter conquestus est diaconem quendam duo mancipia manumisisse sub hac conditione. ut monachi deberent fieri. et in eo monasterio in quo ipse fuerat permanere. adiciens ut si quis contra faceret. iterum servituti subderetur. Atque unum eorum

---

Marginal glosses (partly legible):

... sollempnitatem. ... debendo non est necessarium. ut. xxx. q. v. ...
§. et duob. ...
§. xxx. q. v. ... obicitur.

§. desponsalibus. ...
... appositus super eo.

§. xxvii. q. ii. c. vlt.

... ambiguum ... culpa ...

... debuerit ... ad ... ut. §. de appello. ...

mulieri facta ... uiro

§. xxvii. c. ii. desponsa.

. s. xxxii. q. v. [illegible]
. s. de sponsa duorum. c. ult.
. [illegible] eum ad mo-
nasterium. [illegible]
xx. s. [illegible]

hanc conditionem ꝯspexisse. et mo-
nasterium eum observasse. et semel vel
iterum sollicitasse. Tu ergo si ita esse re-
pereris. sicut exhibetur utrique illud
servandum indicas. si fuerit facultas.
In manumittentis voluntas observa-
ta. mediomnius penitentiam alexr.
Alex. iii. ps. c. cremonensis.
Verum cum alicui ecclesie possessio.
quelibet imposita conditione do-
natur. si potest a donatore eam
postea revocari. nisi forte sit condi-
tione collata. qua cessante pos-
sessio revocari debeat. Urbanus
iii. ps. c. cum in apostolica.
Super eo vero quod nobis simpliciter po-
stulasti. utrum ille qui in quan-
dam mulierem consensit. si pater ei-
eius vel dicet suum prestare assen-
sum. sit ad consumandum matrimonium com-
pellendus. mediomnius. re. quod cum
consensus sub dici si possit. qui in
alieno refertur arbitrio. ad con-
ditionem ipsam canonica non imp-
bent instituta. que consistit honesta.
nisi voluntas patris postmo-
dum intercedat. nequaquam ad ma-
trimonium cohibendum est cogendus.
nam licet felicis memorie Alex.
pp. antecessor noster in suis ut dicitur
consultationibus rescripsisse quod sponsali-
a imposita conditione contracta con-
ditione tamen minime observata. si
consensus desponsati intercedat. vel
carnalis copula subsequatur con-
solidari debent. et firmiter observa-
ri. nequaquam est iure diffinitio
in eo adversum cum huiusmodi con-
sensus nequaquam sit de presen-
ti habendus. licet per verba de pre-
senti eius evidentius exprimatur.
qui in alieno arbitrio non habito
si habendo consistit. Alex. iii.
Remensi archiepo. Qui clerici vel
voventes non contrahere pos-
sunt.
Diacono vero qui in
sabbato sancto quendam alium
diaconem vulneravit. et mu-
lierem uxoris nomine accepit

hoc tue prudentie duximus respon-
dendum. quod si contrito et humiliato
animo ad ecclesiam redire voluerit.
dimissa ista quam in uxorem ac-
cepit. cum non possit sicut nosti ha-
bere matrimonium. ipsum debes
recipere et absolvere a sententia e-
xcommunicationis. quam viole-
ta iniectione manuum noscitur
incurrisse iniuncta sibi penitentia
condigna excessu. post peractam pe-
nitentiam potest ei diaconatus of-
ficium reddere. et dispensative su-
per eo inire. et conversationis fuerit in
presbyterum ordinare. Subdiaconus
autem sive hominem interfecerit
sive non. matrimonium non potest con-
trahere. sacrorum canonum cen-
sura demonstrat. Idem Cenoma-
nensi epo.
Ex litterarum tuarum tenore per-
cepimus. quod lator presentium in sub-
diaconatus officio constitutus. quan-
dam sibi in coniugium copulavit.
unde tu sicut vir prudens et dis-
cretus. ipsum eandem quam in uxorem
duxerat abiurare fecisti. Super
quo facto prudentiam tuam in
domino commendamus. per presentia
tibi scripta mandantes. quatinus
si ad canonicum vel monasticum
eum ordinem transire voluerit.
post septennem penitentiam la-
udabiliter in claustro peractam in
penitentiam sibi vel successori
tuo idoneum visum fuerit. eum
ad maiores ordines promovere conce-
das. Quod si ad religionem se ferre
noluerit. eum neque in subdiaco-
natu ministrare. neque ad ulteriores
gressus permittas ordines promoveri. In
minoribus tamen ordinibus poterit
ministrare. Idem Exon. epo.
Significatum est nobis quod quidam subdi-
aconi in tua diocesi existentes et
commorantes matrimonium contrahe-
re presumpserunt. et sicut laici qui-
libet cum uxoribus commorantur. Un-
de quoniam id sicut tua non ignorat discre-

. s. xxxii. di. si quis eorum
. s. lxxxiiii. cum in presbyteris.
. s. xvii. q. iii. si quis suadente
diabolo. ubi forte legatus [illegible]
[illegible] ubi [illegible] potest ab-
solvere. ut s. de sententia excommunicationis. c. l. c. ult.
[illegible]
[illegible] dispensare quam [illegible] post [illegible]
[illegible] ar. sequentem.

. s. xv. q. iii. cos qui
. s. di. lxxxi. dem
. s. d. xxvii. presbyterus

. s. de voto. di. diacon. ubi soluto
[illegible] ut illud [illegible]
[illegible] ut illud [illegible]
xxxv. q. vi. [illegible] ut illud [illegible]
[illegible] ar. xxvii. q. [illegible]
. s. di. xxvii. presbyterus
. s. xxvii. q. i. ut lex.
. s. lxxxii. di. presbyter. [illegible] x. an-
norum. [illegible] xx. xxvi.
q. vii. [illegible] ut illud [illegible] matrimonialiter
[illegible]
[illegible]
[illegible] matrimonialiter [illegible] ar. xxxii. di.
[illegible]
[illegible]
suo. quidam post [illegible] quod [illegible] predecessor
xxvi. q. iii. [illegible] s. de solutione. c. [illegible]
. s. c. prox. et ibi maior dispensatio
quam hic.
. s. xv. q. viii. si quis presbyter

pot dici q dissimulare approbationis conuenit. q hic episcopo potestatem dispensandi cum subdia conis ut teneant. ut. q pnl dicto certe. s; melius est ut omnino prohibeo. que potestatem non excusat. ut. xxxiii. q. ii. si quis. s; hoc est hic. ar. q plurimis uos semper teneas corrigere ut punire. q non est ar. di. iiii. denique. xi. q. iii. qui; xviii. q. iiii. cumque ipse furnum.

Hug. qui dicit q presbiterum non posse dispensare. ar. hoc. c. intelligit de eo qui contraxerit in ordinatione non recepit. l. quia per formam ecclesie est ordinatus. l. quia multum de uirtutibus ordini b; plus recepit. et ideo fuerunt multum maiorem recepisse potuit. post dispensare. l. dicit se audiuisse se ab illo cui credebat. qui quidem illud semper procedit nouerit. q hoc. c. dixit. ar. non ignor. ut si placet dicitur quod ordinem recepit. si eis cum eo ut uxorem duceret dispensauit. q hoc pu tunt eum maxime s. in opinionem ...

a ...de solum poterit contradicere ... fuerit ... nentie non ... aliquod ... ... noueratur.

S. xxviii. di. presbiteri.

q. quo qui tuis agitur cum malo quam cum bono. s; hoc ideo ut illud utrumque ... congru ... consultatur. ut. xxviii. di. de ...
S. decretis. coniugatis. c. i. et. ... ut. fo... ibi ... dispensat.
... unum malum permittendum ut maius ... uetetur.
S. di. iiii. denique.
S. di. xiii. duo mala.
S. di. xxviii. de ...
S. xxvi. q. i. quomodo.
S. xxxiii. q. ii. quod.
S. xxxiii. q. ii. ...

... sequatur ... ...
... ... hoc ... ...
... ...

... q. non ... ... di. ...

tio sacrorum canonum obuiat. institutis. s. e. t. pa. s. p. m. qua-
cumque modi uite subdiaconi illi
ante contractum matrimonium
extiterint. et quales fuerint eorum
uxores dimissi sunt diligenter ac
studiose inquiratis. et si eos bone
sce uite ante contractum matrimonium fuis-
se. aut dimisisse illas que uxores
eorum dicuntur certe uiceris
credidentes. eis post mulieres ab eis di-
mittere moneas diligenter. et ap.
re. districte compellas. si autem aliqua
dissolute uite fuerint. aut illas quas
tenent dimissi in deteriora lapsu-
ri creduntur. et plures per una freq-
tare. tu eos dissimulare poteris et
per grauiori lapsu uitando. cum ipsis
mul manentes sustinere. nam quod
altaris ministerium non accedunt.
nec ecclesiastica beneficia percipiant. ue-
rum etiam si talis clerici qui ecclesie personatum
gerunt. aut uxores. aut ecclesias per-
sonatus dimittere sunt cogendi. Idem
et canonicis. Lemouicensibus.

Cum in istis sit apud nos uerbum pre-
certum lator presentium parrochianus uester. s.
ut te ordine subdiaconatus ad quem
recipiendum minus sufficienter et
inordinate se ingessit. cum eo mi-
sericorditer ageremus. non potuisset
sicut nec debuerat in hac parte pro-
ficere. tandem ab Lucensem pos-
tulauit. ut possit sibi in matrimo-
nio aliquam legitime copula-
re. Nos itaque studiosius attenden-
tes quomodo predictus ordo eum ut
iam sibi dignitatem attulerit. et
honorem matrimonium eius impe-
dit. di. ii. p. a. s. p. m. qua. Si ma-
trimonium legitime duxerit con-
trahendum. nullus uestrum cum ac-
tu matrimonii predicti ordinis
clericatus obtentu prohibere presumat.
nec sibi propter hoc molestiam inferat. et
grauamen. Idem spalatensi episcopo pe-
c. et in elatum.

Super uero quasi quosdam uiros
tue iurisdictionis in sacris ordin-
ibus constitutos matrimonia contra-
xisse. hoc tue prudentie rescrib.
quod si qui in diaconatu et supra mat-
monia contraxerunt. cogendi sunt
uxores relinquere et uiuere con-
tinenter. ita quod post peractam pe-
nitentiam. cum dispensatione pos-
sint in suis ordinibus ministrare.
Si uero subdiaconi contraxerint
matrimonia. cos dummodo antea bi
tales fuerint. quod timendum sit
ne illa per pluribus abutantur. dis-
simulare poteris cum suis mul-
ieribus remanere. quod tollendum est
malum. ut peiora uitentur.

Idem. Gurgensi episcopo.

Determinasti nos ex parte tua quendam
laudisse. s. uirum illi qui se ad
religionem coram episcopo se conuerte-
re iuri transiturus. et habitum re-
ligionis suscepit. si postmodum
uxorem duxerit cogendi sunt eam
dimittere. et ad ecclesiam cui se contu-
lerunt redire. Sibi utique dicimus
respondendum. quod si quis quam quis ut se
religioni deuouit. et habito sus-
cepto professionem fecit. postmodum
aliquam sibi copulauit. taliter
cogendus redire. et ad eam cui se
contulerit ecclesiam. sine dilatione
transire. Verum si habitum non su-
scepit. nec professionem sed uotum
solummodo fecit. et se ad religio-
nem transiturum promisit. licet
postea matrimonium contraxit. non
est ad ecclesiam cogendus transire et
matrimonii uidetur resoluere.

Idem lucensi episcopo.

Consuluit nos dilectio tua quid
faciendum sit de nobili muliere
que post mortem uiri uestibus pri-
oris abiectis mutauit habitum.
et germanus presbiter uelamen assumpsit.
... nec intrauit
claustra. nec minus aliquis pre-
... aut sup. alta-
re professionem uel obedientiam promisit.
postmodum uero anno elapso. cum
multorum inquietudine se fore

Fi... uelud mulier ... presbiter ... ut. ... q. i. uidua ...
... ut. xxvii. q. i. uidua ... ut. xxvii. q. i. ...
... hec uelud non potest esse uidue ... ut ... magis ...
... q. i. ... quia ... ...
... ...
non debet. uidua enim ... ut. xxvii. di. ...

[illegible]

non possit, et lapsum incontinentie fornicaverit, abiecto religionis habitu eandem nobilem sollempniter ac publice in faciem ecclesie nupsit. Super hoc itaque consultationi tue taliter respondemus, quod sicut simplex votum matrimonium impedit contrahendum, non dirimit contractum, ita sine professione habitus susceptione contrahatur impedit, sed consummatum nequaquam dissolvit. Ceterum noveris quod diaconus quem in tertium et honeste positum asseris, qui homicidii causam dedisse videtur, sicut ex tenore litterarum tuarum perpendimus, non videtur ad sacerdotium promovendus.

Idem. Veniens ad presentiam nostram Marchisius Veronensis nobis assertione proposuit, quod cum mulierem quandam, viro absente, fide data sibi desponsatam promisit, si postmodum maior essent pluri desideriis et in humanitate ipsius virum, et nulla ratione voluit copulari. Cum itaque timeret, ne illi iudice cogeretur, in manibus suis simpliciter continentie votum promisit, sed tamen locum aut vestem mutavit. Quo audito predicta mulier aliam sibi copulavit et certa prole suscepit. Nos itaque attendentes tutius esse, ut predicta mulier post fidem vel votum simpliciter oblatum non contrahat, quam fornicationis reatum incurrat. Et pa. s. p. m. quatenus, si plus sibi processit, nec vestem aut locum mutavit, nec professionem fecit, predicte mulieri de fide interdicta voto violato, congruam satisfactionem iudicis, et eam ipsi viro licentiam tribuere non postponas.

Idem abbati. Sancti Albani. **De eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.**

Propositum est nobis quod quidam dum uxorem haberet, sibi aliam in faciem ecclesie copulavit, de qua plures filios habuit. Si prima mortua vivitur a secunda discedere, asserens quod uxore sua vivente eam non licebat sibi copulare. Licet autem in canonibus habeatur expressim, ut nullus copulet in matrimonio quam prius polluerat adulterio, et illam maxime cui fidem dederat uxore sua vivente, vel que machinata est in mortem uxoris, quia tamen prefata mulier erat inscia, quod ille aliam uxorem haberet viventem, nec dignum esset ut prejudicium sit qui scienter contra canones venerit, [illegible] dolore portaret, consultationi tue taliter respondemus, quod nisi predicta mulier divortium petat, ad petitionem viri non sunt ab invicem separandi, cum conscio delicto viderentur non modicum reportare.

Idem abbati de Fontibus et magistro Vacario. Significavit nobis O. [illegible] parrochianus Eboracensis ecclesie presentium lator, quod cum fratrem suum quidam W. de Roma, qui est in hac luce subtractus, eum capiens tamdiu in manicis ferreis et carcere tenuit, donec ipsum iurare coegit, quod a. in uxorem duceret in uxorem. Cum autem vincula et carcerem evasisset, aliam in uxorem accepit, ex qua filios procreavit. Post vero [illegible] O. a prefata A. coram [illegible] tunc Eboracensi archiepiscopo [illegible] in causam, adeo coactus est iuramento firmare, quod ad illam quam sponte in uxorem acceperat non accederet, donec in sententia iudicio ecclesiastico firmata. Ceterum quia predicta [illegible] legitime [illegible] diem clausit extremum [illegible] ad eam [illegible] filios habuit reverti [illegible] mandamus quatenus [illegible] veritate [illegible] constiterit quod [illegible] O. tanta violata fuit ut predictam [illegible] in uxorem acciperet, et quod si sponte [illegible] nec post prestitum iuramentum ipsam carnaliter cognovit, [illegible] dimittatis, quam ad illam quam postea

[illegible]

[illegible]

uxorem acceperit. recitendo ...
ap. ec. tribuatis facultatem ...
tum sponte non impediatis. In ...
xa. sponte consenserit. ut post ...
licitam fecerit quam prius uxorem ...
acceperit. carnaliter eam cognoscere
sibi necessitudine [illegible]
sub interminatione anathematis
... [illegible] ...
... [illegible] ...
Item [illegible] episcopo p. e. [illegible]
utris auctoritatibus.

Significavere quod delatore presentium
... litteris quas [illegible] ...
sibi eam in matrimonium obtinere.
quam aliam uxorem sibi inveniens sibi
de facto matrimonio copulavit.
Que sollicitudini duximus [illegible]
quatinus si statuit ... in morte[m]
... aliquid machinata. sive
iste fidem dederit ... hic
esse [illegible] canonica ... presentio
pertio prohibet ... prohibito pertio ...
... Item Cantuariensi archiepiscopo.

De coniugio leprosorum.

Pervenit ad nos
quod cum hii qui lepre morbum in
currunt de consuetudine gallicana
a communione omnium separentur et
certa civitates et villas ad loca so
litaria transferentur. nec uxores
viros. nec viri uxores sic taliter
egrotantes sequuntur. sed sibi ipsis
manent ... Quia igitur cum vir
et uxor una caro sunt. non debet alter sine
alterius ... esse ... pa. s. pre
in. quatenus si qui sunt in provincia
tua viri. vel mulieres. qui lepre
morbum incurrunt. ut uxores
viros. et viri uxores sequantur. et
eis coniugali affectione ministre
nt. sollicitis exhortationibus indu
cere laboretis. Si vero ad hoc induci
non poterunt eis artius iniungatis.
ut utroque altero vivente. continentia
[illegible] sicut mandatum nostrum f
... contemptores fuerint ... sap.
eos vinculo anathematis constringatis.

Item [illegible] episcopo.

Quoniam multis ex auctoritatibus ... [illegible]
... [illegible] ...
... [illegible] ... causa ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
et [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ... liberum
est matrimonium contrahendi. quod si ...
... sine uxorem ... [illegible]
... fieri contigit. infirmus
... carnale debitum exigat.
generali precepto apostoli quod exigenti est
solvendum. cui precepto nulla
in hoc casu invenimus exceptionem.

Urbanus III. [illegible] episcopo florentino.

Litteras fraternitatis tue debita beni
gnitate suscepimus. quibus ...
... de sinceritate tue fidei ...
... effectum. ad honorem etiam
... habitum ... pro
... vocamur. verum quia postulasti
utrum si postquam sponsalia inter
aliquas legitimas persona[s] ...
fuerint. antequam alteri mulier
traducatur. alter eorum lepre mor
bum incurrat. aliis adhuc firman
dum copulam. an talem compelli
debeat. vel se ad secunda vota tran
sferre. tue sollicitudini [illegible]
accipiendum eam cogi ...
... matrimonium ...
...

Adrianus [illegible] **Eboracensi archiepiscopo.** **De coniugio servorum ut dispensatio**

Quoniam ... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ... quem
... [illegible] ...
... quid fieri debeat. apostolica
... requiris
... super quo tibi dicimus taliter

[Glossa, superius:] ...si dominus servum ... debet ... dictum est prius obedi ... quando ... servus ... fornicationis ... illud apostoli ... domino obligatus ... eodem ... coniugium ... ancilla ... ut dicitur ... illud de fide ... quia quod ... reddere ... debuit ... cum quicquid habet ... [illegible]

... debit domino ... uxor ... dedit dotem ... domino ... acquirunt ... uxorem ... dotem ... viii. q. iii. ... post susceptum ... canon ... c. post susceptum ... c. superquibus.

reddendum. Sane iuxta ipsum apostolum
prout tua discretio recognoscit
impossibile. neque liberis neque ser
vis quia sacramentis ecclesie sit remo
vendus. Ita quoque nec inter servos
matrimonia debent ullatenus
prohiberi. et si contradicentibus dominis
et invitis contracta fuerint. nulla ratione
sunt propter hoc ecclesiastico iudicio dis
solvenda. debita tamen et consueta ser
vitia non sunt propter hoc minus propriis
dominis exhibenda. Alex. III. pre
posito et priori Mortariensi.

Proposuit nobis mulier latrix prese
ntium quod cum vir eius diutius eam
pro uxore tenuisset. notam ei conditionis ob
iecit asserens eam esse ancillam quam
liberam esse credebat. cum eam duxit
in uxorem. Cum autem in presentia
ve. fratris nostri Astensis episcopi huiusmodi ne
gotium tractaretur. mulier que
sibi gravamen timebat. ad nostram au
dientiam appellavit. Quia igitur
non ea quamvis viro suo vehementer p
ad quantulam moram. prestituit
inconcusse liter recessit. dis. v. pa.
p. a. s. m. quatenus cum propter hoc fueritis requ
isiti. partibus ante vestram presentiam
convocatis et veritate super hiis dili
genter inquisita. si vobis constiterit.
quod idem vir cum prefata muliere et
postquam illam audivit esse anc
illam. carnalem huius consuetudi
nem. ipsum in monere curetis et ap
pellatione remota compellere. ut eam si
cut propriam uxorem accipiat et m
aritali eam affectione pertractet. Si vero alter
fuerit. causam diligentius audiat
is et eam sine favore et gratia p
ostmodum sublato. ap. re. duos fin
e sive canonico terminetis. Ita tamen
quod si sententia divortii interces
serit. fuit. mulieri peccuniam quam
facto viro post concessit. sicut
iustum fuerit restitui faciatis.

Urbanus III. Ariminensi episcopo.

Licet a deo super quibus nos con
sulere voluisti. te sufficere arbit
remur. quia tamen ad maiorem cer
titudinem iudicium nostrum solli
citudine pastorali requiris. nos
ad inquisitiones tuas respondere offici
i nostri debito procuravimus. Sane super
eo quod ex parte tua propositum nobis ac
cepimus. an mulier possit ecclesie
tu divortium postulare. quia retice
quod sue conditionis ignara con
traxit. servum in ... proponatur.
cum ... idem vir patrem suum seruum
suum cum conditionem suam legi
time sequeretur. ipse me ... dicatur
pro illo ... et iam elapso de
cennio nec patris nec suo nomi
ne status controversiam passus. constan
ter affirmat. videtur nobis ratione
temporis et favore libertatis. pro
eo sententiam fore iudicandum. De

De natis ex libero ventre.

Gregorius. Non solum ... Innocentius ... gero
mus ut progeniti ex libera matre fili
i ad servitium revocentur. propter
a tibi precipimus. ut ... episcopatum
tuis statim et nos dicimus diligen
ter intendas. quatenus si eo ... etiam
nulla sunt. ab eccle parte q
... homines de
beant obviare. ab eius molestia
sine aliqua retractatione suspen
dat. dummodo ... ut sicut ipsi
ex ... sua libertatis tribuunt. ab
ecclesia quatinus debent ... revoce
tur. Alex. III. presb. arch. ps. c.

De cognatione spirituali.

Licet preter.

Utrum autem filii ante vel post (filii an vel post compaternitatem geniti)
filie ante vel post
compaternitatem geniti possint ad in
vicem copulari. canones sibi diver
sorum locorum consuetudinem in
veniuntur. et licet primus de ... cano
nibus de ... natos post compater
nitatem prohibet ad invicem cop
ulari. alter tamen canon posterius e
ditus. primum videtur corrigere.
per quem statuitur. ut filii ante si
ve post compaternitatem geniti sunt.
simul possint coniungi. excepta
illa persona dumtaxat per quam ad
compaternitatem ventum est: unde tol

[Glossae marginales, dextra:]
C. s. xxvii. q. iii. libi. et
... xxxii. q. ... libi. C. de ... iii. ...
... quinquennium ut C. ne de statu defunctorum ...
C. de decelsitu. de l. ... C. comma ... l. i. ... C. de postul. c. u. ... s. vii. q. u. cum redemptor ... ff. de fidei com. lib. generaliter ... C. ... xv. q. de ... cum multa ... de ... xxvii. q. ... libi. et ... s. vivi. di. una ... s. xi. q. i. ... ff. ... s. xii. q. ii. ... C. ... in ... s. xxx. q. iii. ... ut ... xviii. di. ... s. xxx. q. iii. superquibus. post susceptum.

[illegible gloss]

legabilius nobis uidetur. ut si post e(?)
notem canonem. ante et post compa
ternitatem geniti. simul ualeant
copulari. preter illam personam.
per quam compaternitas contrahitur.
nisi consuetudo ecclesie quam secundum dei
generet aliter se habeat. Idem A(lexander)

Si uir et mulier scienter. [uel] Idem
uel ignoranter filium suum de sa
cro fonte susceperit. amplius separari de
bent. et alii copulari. quia nos con
sulere uoluisti consultationi tue i
ducimus respondendum. quod quamuis
sit generaliter institutum ut debeant
separari. quidam tamen humaniores et
potius sentientes aliter statuerunt.
uidelicet ut siue ex ignorantia
siue ex malitia id fecerunt. si sunt
ab inuicem separandi. nec alter alteri
debitum subtrahere debet. nisi ad con
tinentiam seruandam possint in
duci. quia si ex ignorantia id factum
est ignorantia excusare uidetur.
si ex malitia eius fraus uel dolus
debet patrocinari. Idem Gringo ep(iscop)o.

Super eo quod a nobis tua fraternitas requisiuit. utrum duorum compatrum filii post compaternitatem geniti. possint matrimonio copulari. ut si contra uenerit forsan quorum sit. matrimonium respondendo inquisitioni tue huiusmodi damus scriptum continente responsum. Siquidem tales filii fuerint. per quos in alterum uel utrumque parentes ad compaternitatem deuenerunt. eos coniungi nulla ratione sustineas. et si coniuncti fuerint. pontificali auctoritate ab inuicem ipsos non differas separare. Ceterum si per neutrum eorum ad compaternitatem uentum fuit. debitis te uolumus consuetudinem tue et metropolitane ecclesie. uel aliarum circum positarum inquirere. et diligentius imitari. et ita quod quia si eadem ecclesie consuetudo habet. inter eos non sustinere coniugium fieri. nec factum firmitatem habere robur. simul modo uel ecclesiarum omissa. coniugium huiusmodi

fieri non permittas. Et si quos taliter iunctos inueneris. iuxta earundem ecclesiarum consuetudinem. ipsos separare ab inuicem non omittas. Verum si eos consuetudine elegit habere aut (?) ita ut talia coniugia sustineant. et permittant. quam in eadem ecclesia coniugia dissimulare potens. ita quod nec contradicere. nec tuum prebere uidearis assensum. quia sicut graue est contra quamquam consuetudinem earum ad iacentium ecclesiarum super hoc precipere. sic quoque grauius uidetur. si per ea huiusmodi coniugiis tuum in eulge(?) esse assensum. cum possit in exemplum assumi. Nicholaus ad consulta

Bulgarorum. [De cognatione legali.]

Si qua per adoptionem michi soror esse cepit. quamdiu quidem constat adoptio. sane inter me et ipsam nuptie consistere non possunt. Gregorius ad

Mediam. [De cognatione spirituali (?) coniugii nemo sibi uxorem uel sponsam fuisse (?) consanguineam.]

Si quis autem filiam fratris sua fornicatus fuerit. nec matrem nec filiam habere potest. nec illa nec ille. amplius potuerit se coniungere. ullo umquam tempore. At uero uxor eius si illa noluerit. retinere non potest. si post quam cognouerit quam filia uir eius fuit in adulterio. carnale commercium cum ea non habuit post admissum. Idem Alex(ander) III. Gringori ep(iscop)o.

Ad aures nostras peruenit ... Peruenit fuisse cognoscens quod cum quidam parrochianus tuus uxorem duxisset ea dimissa. aliam sibi consanguineam copulare presumpsit. et eam carnali commixtione cognoscere. et secum tenere minime dubitauit. Cumque prior mulier super hoc querelam mouisset. mulier eius negauit. et secum de copulam confessus est. Vnde cum pri mum coniugium adiudicatum presentes per testes pronunciasset quam assignatam tenere noluit. ad nostram audientiam appellauit. Sequo (?) utique tue prudentie te mus quod si prior mulier et ista secum prima uel secunda si

[illegible gloss]

[illegible] dispensare ... potest ... dispensare ... [illegible]

[illegible]

[illegible] ... debet reddere debitum ... [illegible]

[illegible] ... solum penitentia ... dispensare ... obediendum ... [illegible]

guinitatis linea contingebat: tu
uirum faciat utraque officio diei et
ap. ees carere, et sine spe coniugii per-
petuo permanere. Si uero casus inter-
tio gradu solummodo uel supra se
se attinere constiterit, tu ipsum a se
cunda compellas recedere, et condigna
penitentia sibi condigna iniuncta posita, eum
permittas aliam sicut uxorem suam
recipere, et maritali affectu affec-
tione tractare constringas. Idem
Placentino episcopo.

Veniens ad nos P. presentium lator
nobis fraternitati tue litteris presentibus
uiue eiusque tenore expendimus
quod quandam duxerit uxorem. quam
quidam diffinierunt a prima sua in
quo eam duxerat. non cognoscere. con-
tingit autem sicut dicitur quod pre-
sponse duxit uxorem suam que sponse
matre erat. quam incestuose
cognouit diabolo suadente co-
gnouit. Transacto uero tempore tam
pater quam alii propinqui cogerent
ut cum ea matrimonium consumaret,
quod facere noluit donec tecum super hoc
loqueretur. Tu uero audita eius con-
fessione ipsum cum litteris tuis ad se-
dem apostolicam transmisisti. Tu igitur in
questionibus taliter respondemus quod si oc-
cultum est huiusmodi peccatum,
non potest matrimonium rescindere quod
publice contraxisset. Verum si pub-
licum est quod matrem sponse cognouit,
si sponse numquam carnaliter adhesit,
et imponenda est ei penitentia pau-
lo maior quam pro adulterio, et eam
de parte penitentie uel parte ipsius
penitentie potest ei dispensari ut
cum alia matrimonium contrahere, et
illa alii nubere. Et post sponse similiter
post factum dissimulare. Cum si spon-
sam cognouit antequam matrem et prius eius est
alia in uxorem potest accipere.

De illo qui mulierem quam Idem.
cum cognouit, et filiam eiusdem si-
bi postea in matrimonio copulauit,
cui iam per decennium cohabitauit,
tue prudentie respondemus quod si sicut dictum

sicut nobis significasti occultum
exstitit, penitentia sibi condigna
debet imponi, nec ab uxore tamen
tis scelerosi in sequela est pater tanta separandus.
Si autem id publicum et notorium
est diu cognoscentur, et ab uxore separan-
dus, et perpetuo sine spe coniugii
permanere. Idem. Verulan. episcopo.

Ex relatione P. presentium latoris
ac tenore litterarum tuarum acce-
pimus quod cum ipse sororem uxo-
ris sue carnaliter cognouisset et cum
ea diutius permansisset, uicos ab in-
uicem separasti, et iam dictum Io.
ad nostram presentiam destinare cura-
sti. Si quo utique fraternitati duxi-
mus respondendum, ut cum studueris eos so-
lennem destinare, et inde ut ipse cum
a nostra presentia rediens nec absentia
ex certe non fieret contingat, dissim-
ulare poteris quod uxori sue cohabi-
tet. si tamen ut eis ad hoc licentiam
aut fauorem tuum indulgere a-
liquatenus uideamus. Lucius iii.
Spalatensi archiepiscopo pars c. Si quis. De
consanguinitate et affinitate.

Verum si ecclesie quod in iiii et v gradu con-
sanguinitatis impunitas tua que-
dam dicuntur coniuncti per diuturni-
tatem presumptionis matrimonia, talia licet
sint contra sacrorum canonum in-
stitutionem ecclesie, sub silentio et
dissimulatione potius preterire.
Alex. iii. Cassin. abbati.

Ex litteris tuis ad nos directis acce-
pimus quod cum quidam sacerdos mu-
lierem induceret in sabbato si. con-
gnoscens carnaliter cohabitasset
cum ea primum. in nocte autem
ipsius mulieris traxit in causam, et
proponens illam in potestate sua
positam quasi fornicariam cogno-
uisse, tunc uir et mulier iuramen-
to firmauerunt quod ab hac modo alter al-
terius copulam maritalem consense-
rint, et de cetero sicut uir et mulier
in simul cohabitauerant. Cum autem
nec iuramento super mulierem pa-
ter huius cogit eam post ... sub

§. xxxv. q. ii. ... fili ...

§. xxxv. q. v. quedam lex

§. xxx. q. v. ...

§. xxx. q. v. nullum.

arcan. qui eum uir facere paratus esset in conspectu ecclesie. surrexerunt duo proponentes prefate mulieris coniugem in v. gradu consanguinitatis sese contingere quia pater istius qui eam subarrare uolebat ad priorem uirum in quarto gradu consanguinitatis attinget. unus autem ista se audisse iurauit. alii autem noluerunt iuramento firmare. et ob hoc licet ille prefatam mulierem subarrare distulit. inminente tamen abeunt a cohabitatione discesserit. processu uero temporis ad instantiam mundualdi. prefatus publice nuptias celebrauit. et postmodum cum uxore fere per annum permansit. Nunc autem quod primo reticuerunt iurarunt duo uiri coram archipresbitero plebano ut dicis. quod primus uir fuit in vi. gradu consanguinitatis patris prefati sui. Unde quia diuersi diuersa sentiunt. quid agendum sit in hoc casu. nostris litteris queris edoceri. Quo circa. d. t. p. s. p. m. quia. utramque partem ad tuam presentiam conuoces et facias testes coram te iurare. Ad hec inquiras a quibus. et quando didicerunt que testantur. Si uero post motam questionem didicerunt. ne etiam dictum matrimonium dissoluendum. Similiter nec si ab accusatoribus matrimonium didicerunt. Inquisita uero ueritate. diligenter super testes eorum spectos et omni exceptione maiores. inueneris. quod primus uir patrem superstitis in v. gradu. uel vi. consanguinitatis attingeret. non differas sententiam diuortii promulgare. Sed enim ut canones dicunt abstinendum est a consanguineis uxoris uel ad propinquis usque ad vii. gradum. Ceterum prudentiam tuam uolumus non latere. quod persone ydonee nominande sint et gradus distinguendi ab utroque latere computandi. nec sunt cause matrimonii tractande. per quos

libri speciei dicuntur quod potestate habent iudicandi. et statuta canonum scibis nequaquam ignorent. Alex. III. canonici munien. De sobole suscepta ex secundis nuptiis.

Duectus filius noster egidius coram canonicis ut eum ad sedem apostolicam constitutus. an ob expartie nostra requisiuit. si proles suscepta ex secundis nuptiis in quarto gradu. possit a consortium cognationis prioris uiri transire. et de cetero ubi significatione presentium respondemus. quod soboles ex secundis nuptiis suscepta. consortio cognationis prioris in prescripto gradu de iure coniungi non potest. Idem. verulano episcopo.

Quia nobis significatum fuit. quod octauianus alius octauiani. dectaerio quandam feminam carnaliter cognouit. ex qua filium percepit. et postmodum uirum accipiens filium genuit. cui octauianus predicti octauiani nepos filiam suam tradere disponeret in uxorem. f. t. nos mandasse recolimus ut id nisi fieri prohiberes. et si factum esset omnino faceres dissolui. Sane scire uolumus sollicitudinem tuam. quod illis qui malitiis causis secundum solummodo testificantur. fides esse aliquatenus adhibenda. si imparentela et [illegible] sufficit cognouisse. si testes inuenerint stantium audeibus suis hoc audisse. et ipsi ita credendum. Innocentio libro. xviii. De frigidis et maleficiatis et impotentia coeundi.

Accepisti mulierem [illegible] aliquo tempore iuuisti. primo [illegible] aut pre[illegible]. aut postremo primum iuuene primum [illegible] esse frigi de nature. ita ut si potuisset conte cum illa. nec cum aliqua alia. et si illa que uxor tua esse debuit eadem affirmat que tu dicis. si probari potuerit iudicium ita esse ut dicis. separari potestis ea ratione. ut si tu post aliam acceperis. ipsius prius iudicium et iterum [illegible]

[Gloss:]
c. xxxiii. q. i. c. i. et xxvii. q. ii. quod interrogasti. et c. solutio. illud enim [illegible]
[illegible] quia [illegible] uiuit [illegible]
[illegible] quia primo [illegible]
[illegible]
s. xxxv. q. v. de [illegible]
s. iii. q. iii. [illegible]
s. xxxvi. q. iii. [illegible]
s. xxxv. q. iii. de propinquis. et c.
s. xxxii. q. ii. quod desponsatam
s. xxxii. q. iii. [illegible]
s. xxxv. q. v. [illegible]

[illegible]

penitentiam. pro ea continue [illegible] re debetis. Illa autem si per [illegible] annum aut dimidium ad te aut ad eius missum se reclamaverit, et dicit quod non cognovisset eam et negat aliquam commixtionem interfuisse. Illa autem affirmas quod uxor tua sit. nisi credendum est, quia caput est mulieris. quia si sepe clamare voluit, aut tam diu tacuit, et in vario tempore scire mulier potuit si secum coire potuisses. Si autem statim in prima voluntate post nuptias aut postremum vel se post duos annos aut decennium reclamaverit dicens volo esse mater, volo filios procreare. Ideo maritum accepi. Si quia virgo accepi frigide nature est, non potest ea facere propter que illum accepi. Si probari potest, precum iudicium separari potestis, et illa si vult nubat in domino. Alex. iii. Armachan. episcopo. ps. c. consuluit.

Super eo vero quod de illo nobis significasti qui cum procreare vellet filios, uxori sue numquam carnis debitum reddidit, ut reddere potuit, inquisitioni tue taliter respondemus, quod licet multa sint in decretis, consuetudo tamen romane ecclesie est, ut [illegible] taliter tenetur, quod si non potest eam sicut uxorem habere, habeat eam sicut sororem. Idem Abrincen. episcopo.

Quod sedem apostolicam consulis super his que dubia tibi existunt, gratum gerimus et acceptum. Tua etenim fraternitas si paratum consulenda videtur. Extra siquidem partem nobis est intimatum, quod quedam mulier tua existens cuidam viro nupsit, ignorans quod propter utriusque inguinis rupturam genitalia eius essent abscisa. nec ab eo cognita fuisset. qui utique modo factus leprosus separatur et sua reddidit domui infirmorum. Mulier vero a domo in suam patriam reversa, sicut iuvenis alii viro nubere desiderat. eo

iugali affectu coniungi. Verum licet ecclesia romana non consueverit propter naturalem frigiditatem nec propter maleficia legitime coniunctos dividere, si tamen consuetudo generalis gallicane sit ecclesie ut huiusmodi matrimonium dissolvatur, nos patienter tolerabimus. Si secundum illam consuetudinem eidem mulieri cum voluerit nubendi in domino concesseris facultatem. Sicut enim puer qui non potest reddere debitum non est aptus coniugio, sic quoque qui impotentes sunt minime apti ad contrahenda matrimonia reputantur. Clemens iii. C. Verulan. episcopo.

Litteras tuas recepimus et quarum tenore cognovimus, quod cum lator presentium quandam feminam iam elapso quinquennio sibi matrimonio copulasset et secum per tres menses in eodem lecto dormisset, maleficio suo creditur impeditus, quod cognoscere illam nequiverit. Super quo sedis apostolice litteras recepisti, in quibus continebatur quod certe [illegible] ecclesie consuetudine non erat talium matrimonium separandum. Unde convocatis eis ad tuam presentiam, cum viverent separatim, compulisti eos ad cohabitationem redire communem. Et licet postmodum in eadem domo et lecto simul fuissent, idem homo [illegible] sicut tibi confitentur, eidem femine [illegible] cum non potuit carnaliter commisceri. Propter quam timens ne idem vir homicidii reatum incurrat, quid in hoc casu esset agendum nos consulere voluisti. Quocirca discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatenus [illegible] non omittas quin [illegible] uxorem per censuram ecclesiasticam in simul habitare compellas. Celestinus iii. Florentine episcopo. Domino [illegible]

Videtur [illegible] ecclesie contra eos. nobis quod secundum canonicam prohibitionem [illegible] duxit ecclesie non sit uxor. eam sponsam [illegible] desponsatam.

[illegible]

F

Generale l' publicum. ut. C. de sponsa. du. c. ult. in fi. et. c. prox. si hec dr nouerit. ff. non quantum ad solam ... sol lempnitatum ut. xxx. q. v. aliter.
... canonice. vi. v. di. ... del.
... post. non dubium.
quantum ad probationem ecclesie.
... deprehensum ... defunctum.
... aliquid faciendum pro ... uitanda ... xxxi. di. eum.
... fidem promissam frangendum. C. de pac. c. i. ...
C. xxvii. q. v. de solahabitur.
C. vi. q. i. queritur.
... tercio.
... aliquid faciendo prauo exemplo ... C. ... c. ult. ... xxi. di. bii. ... ff. de pen. si quis alio ... poculum.
xxxv. q. vi. c. ... c. i. ii.
... canonice ut. xxxv. q. vi. non faciat. ff. de l. ... tertius ... sanctum.

legibus humanis approbatur ... diuinis ...

C. ii. q. vii. queritur.
C. viii. q. ii. dilectu.
ff. de iure cogna. l. ult.
C. de iure delib. de tutela.
C. viii. q. ii. supplicu.
... infra. quibus non est p. f. t.

ff. de ... ... l. ii.

ff. de ... ... manibus ...

C. xxx. q. iii. ...
... ecclesie ... quod sponsalia ... tamquam ... ... debent ... C. de sponsalibus. l. ult. ... sponsalia ... obligationem ... sororem ... ut. C. de sponsa. ... puella. ff. de ... unica ... stipulatione ... pre.

Nam cum contracta in conductione et ordine ecclesie factum est, ratum habendum est. Et tanquam inordinatum, vel tam diuine quam humane legis auctoritas prohibebat. Quia igitur ea quam inordinate sup dixit prohibitione tenente, uxor non est. Cum cogendus erit recipere quam uiuente et desponsauit. Atque extra, plerumque sunt. Ut uinculi religionis illi pendantur et fidei promissa ad inuicem consultetur, et pueri in cautibus dei nutriantur et educentur, et alii ei de occasione peierandi, et alios decipiendi assumere non ualeant. Quia parentes fratres et cognati utriusque, sexus in testificatione filii coniugendum. Ut dirimendum admittatur, tam antiqua consuetudine, quam humanis legibus confirmatur. In dirimendo enim matrimonio idonea nime parentes recipiuntur. Si uero defuerint parentes proximiores admittuntur, quoniam unusquisque suam genealogiam cum testibus et cartis. Tam etiam recitatione maiorum scire laborat. Quia legitur aliis melius sciunt. Ideo maxime admittuntur. Similiter recipiuntur in testificatione matrimonii gratia coniungendi. Quem enim melius recipi debent quam illi qui melius sciunt, et quorum est in tabe, ita ut sine interfuit et consensum non adhibuerunt; secundum leges nullum fiat matrimonium. Quod uero legitur: pater non recipiatur in causa filii, nec filius in causa patris in criminalibus causis, et certis; uerum est. In matrimonio uero contrahendo et disiungendo et ipsius coniugii progenitura, et quia fauorabilius res est, congrue recipiantur.

Leo III. Paduano episcopo.

Littere quas nobis tua fraternitas destinauit, expresse declarant, quod quidam parrochianus tuus sororem suam iam nubilem, cuidam sequaturus uxorem, ea presente et consentiente, pro sacro iuramento firmasset, et illa non post multos dies dona et munera uiri secundum morem suum sponte suscipiens, ipsum tanquam proprium uirum sepe amplexata fuisset. Tandem mortuo fratre, apposituum fratri se desponsare permisit, et quod ab eo cognita fuisset in dicentem asseuerat. Cumque fraternitas tua ei prohibuisset publice, ne cum illo amplius se copularet, ipse a sponsione tua ... alii nubere non formidauit. Demum cum utrumque ad te conuocasses, et mulier precepisset ut ad domum mariti rediret, ipsi ad nostram audientiam appellauerunt. Verum quoniam sollicitudini nostre incumbit excessus et enormitates aliorum corrigere et ad modum et ad formam rectitudinis reuocare, discretioni tue per apostolica scripta mandamus, quatenus, sicut est ut supra enarratum, prefatam mulierem, ne mandatum tuum contempnere uideatur, ad domum predicti mariti sui, mariti sui appellatione remota, cogas redire; et imposita sibi de tanto excessu penitentia condigna, postquam cum uiro eo mansione proprie sepem fecerint, ad illum prestenti pro uictas, legitime studio contrahi gi.

Item Greg. Iathoni. Wigorn. episc.

Ex litteris uestris fratris nostri Cantuariensis archiepiscopi, A. S. L. ad audientiam apostolatus nostri peruenit, quod cum G. de sco Leo. doc. dictam absentem cuidam mulieri R. nomine desponsasset, postmodum quibusdam perpensis mulieri consanguineis pro ratis tribus memoratis R. cum ea presente per uerba presentis temporis sicut dicitur matrimonium sibi ex uinc in denique pariter persolta, quod mulierem sicut uxorem legitimam de cetero tenebit, et ipsa reuerentia ei sine contradictione sicut uiro legitimo obediret, nisi quia defuit nisi sollempnitas in facie ecclesie celebranda, que propter tempus quadragesime tunc non potuit effectui mancipari.

Sepe humani ... ... cum ... ... remanebit.
... sponsa ... ... uirum ... ... d. eum ... uxor.
... sponsa. du. c. ult.
... appello ... ... ad ... ... plena ... ...
... appell. ... ...
... matrimonium ... appellare ... appellato ... postulatur appellaut. ... si non debet ... de ... xii. ...
... ergo ... ... ad ... ... appellatum. C. de ... ... c. ii. ...
... de ... ... quia ... ... consultu ... ...
... ... xxvii. ...
... ...
C. di. ... ...
C. xxvii. q. i. ...
C. xx. q. iii. ...
C. de sponsa ... ...
... ... sollempnitate ...
... ... sollempnitate ... compelli debent ...
C. de sponsa. ... c. ult.
... ...
... ... sponsalia. ut. ff. ... l. ult. xxvii. ... honoratum.
... ... simpliciter ... ... copula ... ...
Hinc colligitur ... ... posse ... sollempnitas ...

sollempnitas duo sunt que consistit in quibusdam ... [illegible] ... sollempnitas adhiberi potest ... debet ... xxxii. q. ... iii. ... consanguinitatis. xxx. q. v. nullum ... intelligendum sunt. C. xxxiii. q. iiii. ... oportet ... non oportet.

Postea vero orta suspitione prefatus R. ad alia desiderat vota transire. Accedens fuit iam dicti archiepiscopi causa prolata qui sub anathematis interminatione prohibuit, sicut ex litteris ipsius accepimus, ne antequam de prescripto negotio plene constaret, vir ad secunda vota transiret. Sed ipse prescripta prohibitione contempta filiam Hug. de Poltel. O. nomine in facie ecclesie sibi sollempniter copulavit uxorem. Postmodum vero duabus inducens viris coram archiepiscopo constitutis prefatus R. publice confessus est se cum Maria sicut superius dictum est matrimonium contraxisse et aliam f. ... illam prava quorundam suggestione seductum postmodum accepisse. Maria vero constanter asserit quod pater eius sibi non consensit de voluntate eius querelam. Adiciens quod inter ipsam et prefatum R. excepta sola fide de contrahendo matrimonio nulla obligatio intercessit. Quam quia ipse non fuerat, si fuerat in nichilo retinebatur. Et ideo quia eam quam secundo acceperat relinqueret, cum ad prefatum R. tanquam proprium virum restitui postularet. Et recipere vellet de matrimonio primo cognoscere. Obiciendo maxime quia mulieri et ei dicebantur sese consanguinitate contingere ac per hoc eam incestus quam adulterii vinculum timebatur. Causa ad apostolicam appellasse sedem, uxorem emisit et festum ... prefatum terminum ... ap. prefixit appellationi idem archiepiscopus deferens eidem O. sub periculo anathematis excommunicationis interminatione districtius iniunxit ut ne cum eo haberet donec causa ipsa coram nobis vel coram delegatis ab apostolica sede iudicibus finem debitum sortiretur. Sed tamen de remedio appellationis confisa cuidam alii G. V. nomine ... nupsit. Et sic citata coram archiepiscopo noluit propter appellationem quam obie-

cerat apparere. Cum igitur absentibus partibus difficile factum discernatur, si videtur nobis negotium finiendum, ipsum experientie vestre de qua plene confidimus committere. Presentium auctoritate mandamus quatenus partibus ante vestram presentiam convocatis, inquiratis diligentius veritatem, et si nichil obstiterit quod impediat preter consensum, qui inter prefatum R. et Mariam asseritur processisse, secundum matrimonium inviolabiliter observanda sublato appellationis diffugio iudicetis. Licet enim contra interdictum ecclesie ad secunda vota transire nequaquam debuit, convenientius tamen videtur ut ob id solum sacramentum coniugii dissolvatur. Alia tamen pena debebit eis imponi quia contra prohibitionem ecclesie hoc fecerunt. Alexander III. Qui filii sunt legitimi.

Conquestus nobis Herbertus lator presentium quod cum quandam mulierem neptem R. accepit in uxorem, prefatus R. ipsum eo trahere conatur eo quod ante desponsationem matris sue nata fuit, cum postea dicitur pater mulieris prefate matrem ipsius accepit in uxorem. Inde est quod fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus quatenus veritate diligenter inquisita et cognita, nullius appellatione obstante legitimam esse iudicetis, iubentes predicto R. et aliis ex tua parte ne super hoc dicte mulieri et heredibus suis vel occasione ipsius super hereditate sua molestiam inferre vel gravamen. Si autem contra inhibitionem nostram venire presumpserit, sublato appellationis remedio, censura te ecclesiastica percellatis. Idem.

Cum inter J. veterem civem vestrum et T. et mulierem sit divortii sententia canonice lata, filii eorum qui ante sententiam ipsam nati fuerint et illegitime ... erant, non debent exinde sustinere iacturam, cum parentes eorum pro... ac sine contradictione ecclesie matrimonium in facie contraxerunt.

Si ergo post litem contestatam concepti legitimi sunt, si vero ortata esset sunt in male fide. post. iiii. ar. C. de rei uxorie. Item ergo scienter prohibitum ut ignoranter non tenentur adhoc ut filii non legitimi iudicentur. sed sola approbatio ecclesie ut in presenti. quod verum est puto. arg. de sponsal. cum in te. et. uxor. qui est C. soluto matrimonio sunt graduans.

Et quis provocabit ad iudicium vere dicere potest quod filii implorando iudicis officium. vel a bona quieta non desistere eum compellat et agi potest cum aliquo de iure quod competiturum sibi non dum tamen competente inquietare. ar. ff. si fit iuris. ubi dicitur. et l. agi. arg. ff. de iudiciis ...

Hic ante ... nichil statuendum ... sed quid sit ... ostendit ... statuit ... omnibus ... in precedenti ...

inde est quod auctoritate apostolica sta
tuimus: ut filii eorum quos ipsi
ante divortium habuerunt et
qui concepti sunt ante latam senten
tiam fuerint. nichilominus habeantur
legitimi. et quod in bona patris her
editario iure succedant. et de boni
s parentum suorum nutriantur.
quocirca universitati vestre per apostolica scripta
mandamus. quatenus prefatos filios memorati
et predicte mulieris succedere in
bona paterna et exinde matrem non
prohibeatis. nec occasione divortii in
ter parentes eorum celebrati aliquam
molestiam vel gravamina sustine
atis inferri. Idem Rothomagensi
archiepiscopo.

Transmisse nobis littere tue conti
nebant. cum quidam miles a sua
infantia usque ad
iuventutem quendam puerum
nutrivisset ... sponsata cum eo cohabitante ...
... sicut dicitur leg
itime desponsavit. et ex ea filios
suscepit. quibus patrem ... parentibus. predictus iuvenis con
tradicit. genitum ... filium ...
quam ... illa ... que ... ipsum
... eorum ... spurium
diceretur. predictus vero ... patrem
eius ... iuvenem spu
rium ... aut legitimum filium
esse negabant. si dicebant quod pre
atis ... nutrivissent. cum a
utem questio coram te mota esset.
et predictus iuvenis eo quod ... sta
re noluerat ... vinculo excommunicationis
sit astrictus. quid de hoc agere de
beas nos consulere voluisti. Super hoc
itaque consultationi tue taliter du
ximus respondendum quod in tali casu
standum est verbo viri et mulieris ...
... et testibus ... predictum
iuvenem tibi ostenderint esse filium.

Idem Ebroicensi. Guttoni episcopo et abbati
...

Causam que inter nobiles viros F. et
A. de Cartere quondam filium agit

he de auctoritate ... iuvenis ... ubi
fratres ... et ... ...
subverta forma ...
... causam ... quod ... ... pre
fatum ... habebat ...
... ... eponen.
... ...
loco ... subrogavit.
... itaque ... mandavimus ... Atque
per quam de auctoritate predicte ...
... subtiliter ... que
... ante ... sententiam ...
... legitime ... quod
sepe dicta A. de ... mulier
tempore ... cum ...
et tanquam ... cum viro suo ...
ante natus fuit. vel quod ... filium ...
... ... in ...
... agatha suspiciens ...
... ... per ...
... eundem agathen ...
... filio ... nata fuit.
... fuisse legitimam filiam ...
... filii ... post
... quia ... pot
uit esse uxor ... quecumque ...
... dum ille ... vivere
... cohabitare presumpsit. Ce
terum ... legitime
citatus ad presentiam nostram accede
re ... iudicio ... parere contempsit.
aut ... apponitur ...
... cum ... dicatur nec
... manifeste ... paruisse
neque ad presentiam nostram accessit.
procuratorem eius siquidem forte reli
quent ad nostram presentiam ...
... ...
... ... suspendatur
... ...
... ...
causa ... ... nec
... testibus alterius partis ... ...
... post ... litterarum ...
susceptionem ... dictam ...
... ap. ob. ... sententiam ...
... quod ...
... causam ... decisa ...

differant, nullis obstantibus
litteris, sive que de institutione
possessionis ... veritate tacita,
sive que de possessione inductionis reg.
relinquenda fuerint, vitionem si-
ve quocumque aliis que ante fu-
erint impetrate, aut si quas imp-
osterum non proposito tenore littera-
rum istarum contigerit impetrari. Sane
si infra prescriptum tempus nequive-
ritis vel nolueritis in eorum quo-
cumque executione procedere, nol-
umus quod commissio nostra debeat pro
hoc expirare. Idem. h. episcopo
Rabutin. Ferden.

Lator presentium .R. asserit in nostra
constitutus presentia, quod cum m
pater suus duas
uxores habuit, quarum una e-
ius pater precessit, D. altera, huius pa-
trimonium suum sustulit; Io. huius re-
lictam sive quasi patrem eius
contigerit per violentiam detinere, ne
ei idem R. qui succedere in boni
paternis debet, debitam partem valeret
exhibere. Cum autem hoc coram secul-
ari iudice super hoc tractatus fuisset,
et in causam ei presumpsit obiicere
quod pater eius non fuisset de legitimo
matrimonio natus, et ideo de heredi-
tate quondam avi sui nichil posset
iure successionis vindicare, tandem
vero cum super questionem natalitatis
coram venerabili fratre nostro B. episcopo suo
diu tractatum de mandato i-
psius episcopi, idem R. testes produxit, qui
eorum testimonio se plurium
credebat quod pater eius de legitimo
matrimonio fuit natus. H. vero nullos
testes ... potuit. Si de re-
rum ... causam, pote-
rit intelligi ... cum sit ratio ...
... ad nostram sedis apostolice au-
dientiam appellavit. Sed venien-
te altera parte ... palatium suum
... sententiam contempsit, et
nolentes itaque causam ipsam diu-
tius protrahi, eam experientie vestre

committeret. Dat. ...
... qui porrecta ante usum sen-
tentiam convocentur, et rationibus
hinc inde diligentius plenius au-
ditis et cognitis, causam ipsam
super questionem natalitatis, et ... decidatis me-
diante postea remota suspicione litter-
arum sub ap. re. finientes. Si vero
... potuerit
legitime probare quod eidem pro ma-
hereditate obiecerit, ... secul-
ari commino subeundi iudicio de
hereditate causam intimat. Signifi-
cetis ut, per questionem natalitatis finito,
... qui in causam super hereditate
iudicat et decidat. Idem eidem. E.

Tanta est vis matrimonii, ut qui antea sunt
geniti post contractum matrimonium legitimi
habeantur. Si autem vir vivente u-
xore sua aliam cognoverit et ex ea
prolem susceperit, licet post mortem
uxoris eandem duxerit, nichilomi-
nus spurius erit filius, et ab heredi-
tate repellendus, presertim si in mor-
tem prioris uxoris alteruter eorum
aliquid machinatus fuerit, quum ma-
trimonium legitimum inter se
contrahere non potuerunt. Idem Lun-
den. et Burgoren. episcopis.

Causam que inter R. et F. super eo ver-
titur quod idem R. dicitur non fuisse
de legitimo matrimonio natus, agitari di-
gnoscitur, experientie vestre duximus pre-
dem committendam. Verum
quia litteras nostras iam fecimus ...
... prefato R. possessionem omnium
quorum possessione ceciderat, quando
usus fuerit ... Ierosoli-
mam arripuit, ante principali
cause ingressum faceretis, ap. re.
restitui. Si eadem possessione fuisset
per violentiam spoliatus. Nos autem
... ad regem pertinet, sed ad ecclesiam
... possessionibus iudicare,
... dignitate ka-
rissimi in Christo filii nostri ... regalem
gloriam detrahere, sicut accepimus,
... turbatus ... possessionibus
... iudicium

a(d) se asserat pertinere. volumus
et(iam) .xvi. q. iii. Quia. regi possessione(m) iu
dicium relinquentes de causa prin
cipali videlicet utrum mat(rimonium) predi(ct)i
(com)it(is) R. de legittimo sit matrimonio
nata. plenius cognoscatis et eam s(ecundu)m
allatum ut(ri)usque partium matrimonium teno
rem ap(osto)l(ic)e et(c). finire curetis. licet in congr
uum videatur. ut in his generis
p(ro)f(er)at(ur). R. imperatur. q(uod) eum inuenientem
non fuit. ut dicitur imperium. Idem
ep(iscop)o. et archidi(acono). Gauzen.

Perlatum est ad audientiam n(ost)ram
q(uod) cum heremi filius quondam la
zari ad partes constantinopolit(anas)
transisset. et ibidem per decennium
moram et amplius faciens adiu
lianam quondam filiam oliuar
di uxorem suam reducere ipsa in a
pud bone memorie. I. quondam
vicentinum ep(iscopu)m aduersus eum ne
fandam querelam deposuit. et q(uia) eum
non posset diutius expectare michi lo
minus allegauit. Ep(iscopu)s uero sicut
uir prudens et discretus parentibus
predicti uiri mandauit. ut eo p(er) mit
terent. et ipsum ad p(ro)pria reuocar
ent. Cumque elapso longo temporis
spatio predictus vir ad p(ro)pria minime
rediret. ep(iscopu)s in conspectu eccl(esi)e audi
tis allegationibus mulieris et p(ro)bos. Sen
tentiam diuortii promulgauit. et
mulieri ut alium virum traduce
ret plenam facultatem indulsit.
Cum igitur huiusmodi uir eius ni(c)hil no
(n) obstat. di. ii. pa. s. p. in. Quia. Tenui
p(ro)fram diligenter inuestigetis et
si uobis constiterit q(uod) ep(iscopu)s inter cons
tentiam diuortii tulerit filios et
quos de ricardi filio. quondam. Ro
ad cuius copulam auctoritate
p(re)dicti ep(iscop)i sine conditione et traditione
migrauit sustuli(t). absolutate et
non p(er)mansuri excludi. s(ed) eos legittimo
iudicetis. et si quis eos hoc n(on) uolu
erit. uel auctoritate predicti ep(iscop)i sine
conditione et conditione migrauit sust
ulerit. absolutate non p(er)mansurum
excludi. s(ed) eos legittimos iudicet.

ut. et si quis eos hoc uti voluerit. ca
uectorate ap(osto)lica silentium pen
itus imponatis. Alex. iii. parin.
sieps. Cum in aetate sposit uel
elatum est nobis ex parte tua testificati.
q(uod) cum pater cuiusdam puelle eam
cuidam cui parissi nupti tradi
disset. maritus post aliquot annos
quibus cum uxore permansit. p(ro)p(ter) ho
micidium q(uod) commisit. de ciuitate
timore mortis recessit. Nunc autem
dicitur et uidetur legitime posse
probari q(uod) pater predicte puelle ad
representatem iuuenem tenuit. et
q(uod) eam plus cum decedero fornice
uauit. s(ed) litteris suis q(ui)stitus non dum
inueniri potuit. Licet quinquen
nium iam dicatur transactum a
cuia igitur si hec tua nos buit fr
nitas consulendos p(er) p(re)sentium tibi
significatione mandamus q(uod) si ex
uenit et puella annis aliquot si
ne conditione fuerunt. qui presentem p(ro)
num. nunc accusant. non uidentur
suspitione carere. Ceterum si ma(ni)
festum est q(uod) (con)stituit. aut legitimi
accusatores et testes apparuerint. o(mn)i
exceptione maiores postquam iuu
enis fuit requisitus cum omni dili
gentia etiam si inquisite inueni
testes recipere poteris. et sine canoni
co iudicium terminare. Tum itaque p
cedas. q(uod) ad mortem aliquem aut o
modum temporalem. nequaquam p
ponere uxorem uideatur. Sed illis
quibus scientibus et tacentibus mm
et contractum. si sunt contra ipsum
ulterius audiendi. Idem burde
gali. archiep(iscop)o

Consuluit nos tua f(raternitas). quid tibi faci
endum sit de quodam milite qui
cum mulierem. quam domi duxerat
in uxorem et eam tempore longo tenu
erat et plerunque suscepit. Nunc in
ipsum accusat dicens. se ei inquarto
gradu consanguinitatis esse. Ad q(ue) in
consultationis tue taliter r(espon)demus.
q(uod) p(re)statum miles mulierem ipsam
in facie eccl(esi)e duxit. et longo tempore

tenuit. non debet uox sue accusationis admitti. nisi ille persone per dona apparerent. et merito suspitionis carentes. que nimirum ipsum uelint legitime et possint accusare. nec predictam personam admitti debent si per .xviii. annos insimul sine questione mansissent. Item .B. cenomanensi episcopo.

Peruenit ad audientiam nostram quod cum huiusmodi de relegata ... uxor eius in tali fuerit linea consanguinitatis coniuncti quod nullo modo possint legitime commorari. Unde quoniam ad huiusmodi flagitia est discretio adhibenda. fraternitati per apostolica scripta mandamus. quatenus si aliqui apparuerint qui uelint et possint matrimonium ipsum legitime impetere utraque parte in nostram presentiam conuocata quanto tempore cohabitauerint diligenter ac studiose perquiras. et utrum tempore quo coniuncti fuerunt accusatores si uixerunt eos coniungi debere cognouerunt. sollicite inuestiges. quod si illos tempore coniunctionis hec sciuisse et siluisse constiterit. accusatio grauiter eorum audire. tollerabilius est enim aliquos contra statuta hominum copulatos relinquere. quam coniunctos contra statuta legitime contra statuta communi separare. Si uero nondum ipsum crescenter contractum uel notitiam eius tempore certa accusatores peruenisse non constiterit. testes ... sollicite perscrutata causam audias et eam fine canonico studeas terminare. Item .L. papiensi electo post capitulo ad audientiam.

Ad hec quoniam consuetudo ecclesie papiensis est ut dicatur non si ... propinquitate illorum qui sunt matrimonio copulandi initio aliqua fiat probatio per ... publice dicant utrum non aliquid. et ... qui pergitur et exeat et dicat. tua duxit discretio requirendum. an illi deinde qui postea ad accusationem ueniunt ad testificationem admitti. Tue itaque prudentie litteris presentibus innotescat. quod si suspitione carent posteriusque uenientes. ab accusatione uel testificatione repelli non debent. Ceterum si commoniti a presbitero tacerent. et postmodum accusare uel testificari uoluerint. tanquam suspecti merito repelluntur. Item Eugenius apud uernenas. [illegible]

Si qua mulier in mortem mariti sui cum aliis consiliata est et ipsum aliquem uel eorum se defendendo occiderit. et si probare potest ipse uir eam esse neci ... consciam potest ut nobis uidetur ipsam uxorem dimittere et si uoluerit aliam ducere. ipsa autem insidiatrix penitentie subiecta absque spe coniugii maneat. Alexander .III. archiepiscopo.

Quesiuit a nobis tua fraternitas utrum mulier pro latrocinio aut quolibet alio crimine a uiro suo debeat separari. alii mulier. et de eo similiter modo questionem proposuisti utrum pro quolibet flagitio possit a coniuge diuidi et aliam sibi legitime matrimonio copulare. Nos itaque taliter duximus respondendum. quod mulier pro furto uel alio crimine uiri sui. nisi ipse eam ad maleficia sua trahere uel fidei sue religionem corrumpere uelit. non debet ab eo separari. nec aliqua ratione uinculum copule ... Unde si coniugem suam ad maleficium trahere. mulier a uiro recedere poterit et separari. ita quod cum alio nubere non licebit. quia licet separentur. tamen semper coniuges erunt. Iniuriis quoque presentis sententie forma fuerit. Item abrincensi episcopo post c. quod sedem.

Porro de comite pontiui qui filiam bern. de sancto gualterio absque iudicio ecclesie dimisit. pro eo quod ei cognatam fuisse desponsate uxoris proponit. hec tua prudentia recognoscet quod si fuerit in gradu prohibito posita ... ecclesie ab eo non potuit separari. quare ipsum

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

[illegible gloss] ... expensis mutuis ... solvitur ... ut extra de dolo et contumacia ...

... ad eam recipiendam districte compellas. et si eam recipere noluerit. eum et super inducta vinculo excommunicationis astringas. Si qui autem apparuerint qui matrimonium ipsum legitime velint et possint impedire. causam audias. et eam debito fine decidas. Preterea de ugone de calocio. qui filiam alicuius cognatam suam dicitur duxisse uxorem et hoc publicum est et manifestum. nec apparet aliquis qui matrimonium ipsum velit impetere. id tibi mandamus. quatinus a parentibus accusatoribus et parentela manifesta. et per ea existente quod credibile non est nisi essent consobrini in primo vel in secundo gradu. ecclesiastice auctoritatis interest matrimonium illa gravitate adhibita dissolvere. que illicite noscuntur contracta. Idem.

Significasti nobis quod quidam miles in presentia tua uxorem suam sine iudicio ecclesie dimisisset. pro eo quod suggestum sibi fuerat. ipsam incestum cum quodam consanguineo suo commisisse. ipse vinculo pro hoc fuit excommunicationis astrictus. Verum mulier ipsa non continuit. sed sibi filium de alio viro suscepit. nec minus postulat viro suo restitui. asserens se ab eo iniuste dimissam. et eum virum adulterandi materiam sibi dedisse. Unde quia nos consulere voluisti. utrum mulier ipsa debeat viro restitui. vir ad eius receptionem compelli. fraternitati tue presentibus litteris innotescimus. quod si manifestum est mulierem ipsam adulterium commisisse. ad eam recipiendam non compelli debet vir. nisi constet ipsum et alia adulterium commisisse. Pu anus iii. episcopo Florentino. ps. c. litteras fratrum.

De illa vero. que viro suo labente in heresim. ipsius consortium declinavit. utrum revertente illo ad catholicam unitatem. ad redintegrandum matrimonium sit cogenda. videtur nobis quod sine ...

[illegible gloss] ... Nullum in reddendo ... uxorie ... fidem ...

... illi que eadem tractat intentione discessit vel lapsus in heresim. tedio pariter et confusione affectus sed ab errore suo convertetur. et cum rursus fuit. est reddenda. que enim si reverti voluerint compellatur. Si vero iudicio ecclesie. ab eo sine spe matrimonii redintegrandi recessit. ad recipiendum eum nullatenus est compellenda. Idem episcopo Guigo. c. Meminimus.

Si aliquis parrochianorum tuorum matrem sororem vel filiam uxoris sue carnaliter forte cognovit. et hoc postea manifestum extiterit. et ab eis penitus separandus est. utrique illorum. sed cum mechus quam mecha debent sine spe coniugii perpetuo permanere. Si autem id occultum fuit et secretum. penitentiam de commisso debet accipere et uxori sue. sed ipse penitentie vel certa debitum si exegerit persolvere. Sane si aliquam uxoris sue consanguineam. que eam in tertio vel alio deinceps gradu contingerat. clandestina commixtione cognovit. non est propterea uxor a viro suo in iudicio celebrandum. sed delinquenti secundum qualitatem persone et criminis. est penitentia iniungenda. Extra. In cano. Lubito apud Guarnanam. De eo qui post mortem ...

Mulieres vero cum ... separate fuerint propter aliqua licita ratione. apprime in scriptis precipimus recipere dotem. quam a die nuptiarum receperunt. et post ex plenario annum accipiant alios viros si voluerint. et similiter vir uxorem. Alex.

Ex conquestione .G. mulieris ... accepimus. quod cum quondam vir suus a quo sicut fuit iudicio ecclesiastico separata dotem suam sibi debere contradicit. quia vero indecens est et iuris ordini alienum. ut predicta mulier dotem suam amittat. f. t. p. a. s. p. m. quatinus si ita est mulier a predicto viro fuit iudicio ecclesie separata. ipsum moneas et inducas ut ... ecclesiastico iudicio ...

[illegible marginal glosses]

[illegible] si vero mandat quia in primo vel in secundo ... nichil fiunt ... absolutus ... si presbiter filius ... absolvi ... possit ... [illegible]

Vel hoc intellige ... dolorem suum ... quod cum ei ... absolutionis ... extra de accusationibus ... possessionem ... ei intuitum ... accusatio ... absolutio ... [illegible]

io compellas, ut presbitero mulieri dotem suam restituat. Aut si non fuerit eiusdem mulieris in presentia tua iusticie plenitudinem exhibere. Idem Guillelmo episcopo. Urbanus III. decano Cantuariensi et capicerio Leorii.

Significavit nobis presbiter mulier quod G. quondam loco viri tenebat, divortio in facie solempniter celebrato dotem suam illicite detinet, et reddere contradicit, possessiones etiam que ipsis duobus simul viventibus cum eis titulo obvenerunt, eadem mulier prius possessa usa sibi tacite vindicare contendit. Ideoque discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus si verum est quod proponitur et non est aliud quod obsistat predictum G. ad restitutionem dotis et ad divisionem earum possessionum quas communes habuerunt ecclesiastica districtione cogatis. Urbanus III. decano Cantuariensi. Defuncto

Viro autem vel muliere ad bigamiam transiens non debet presbiter vero benedici quia cum alia vice benedicti sint eorum benedictio iterari non debet. Idem eidem episcopo. ps. c. multe

Super illa vero questione qua quesitum est an mulier possit sine infamia nubere infra tempus luctus secundum legem diffinitum, sollicitudini tue respondemus quod sicut apostolus dicit mulier viro suo mortuo soluta est a lege viri sui et in domino nubat cui voluerit. Per licentiam et auctoritatem apostoli eius infamia aboletur. Lucius III.

Universis christianis in Saracenorum captivitate positis.

Omnibus ac redemptor noster ... Super matrimoniis que quidam ex vobis nondum habita obeuntis coniugis certitudine contrahunt, auctoritate apostolica tenemus. ut nullus vestrum ammodo ad secunda vota transire presumat donec ei fide certitudinem constet quod ab hac vita migraverit coniux eius. Si vero aliqua sit talis que in incertum sit si vivat ad morte priori coniugis ad huc sibi certum

dubitandum quin que sibi nupsit debitum non debet postulanti. Que se cum noverit nullatenus exigendum. Quod si post hec de priori eius coniugis vita constiterit relictis adulterinis illicitis complexibus ad priorem sine dubio coniugem revertatur. Mar.

Felix papa. Incipit liber V. de accusationibus.

Si legitimi non fuerint accusatores, non fatigetur accusatus. Gregorius Artemio Tarentino subdiacono.

Cum sacerdotes puniende sint criminose qui commissis et maxime clericis hominibus inferuntur, quam sitis culpabiles omnis qui in causa Iohannis diaconi vestri ... criminatorem presbiterum illa ordinatione ... plena ... castigare. Sed quia ergo tante nequitie malum sine digna non debet ultione transire, fratrem nostrum ... volumus ut eum ... prius subdiaconatus quo indignus fungitur privetur ut privatus officio, atque ubi publice castigatum faciat in exilium deportari. Paschalis papa.

Nulli episcoporum ab accusatione sua recedere liceat, quo sane quia a beneficiis ... separare. Ex concilio Magontiensi.

De ceteris omnibus de quibus absolutus est accusatus non potest accusatio replicari. Gregorius ... duci Campanie ... qui possit ... revertatur ... nostrum ...

[illegible] ... manifesta ... que ... in uno ... [illegible]

... absolvatur ... [illegible]

s. n. q. 1. nichil ...
s. n. q. ...
s. xviii. q. ...
s. xvii. q. ...

... quod ... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]